




Samen op de bres voor het Joodse volk



Drie reizen

In deze nieuwsbrief treft u drie verslagen aan van reizen die gemaakt zijn de afgelopen maanden:

-  In de zomervakantie werd door Wim en Ria nog een reis gedaan naar West-Oekraïne
-  Bas en Marinel Venus maakten direct daarna een klusreis
-  In oktober ging een grotere groep van 7 personen verdeeld over twee busjes op reis

Zomerreis Wim en Ria

Anders naar dingen kijken

In de zomervakantie werd door Wim en Ria nog een reis gedaan naar West-Oekraïne. De plaatsen L'vov, Ternopol, Rovne, Tsjernovtsy, Moekatsjevo, Uzgorod en Poljana werden aangedaan. Het werd een combinatiereis, waarin ook een seminar en een paar spreekbeurten in kerken waren opgenomen, naast de bezoeken aan de Joodse gezinnen en de verschillende contactadressen.

Woensdag 15 augustus aan het eind van de middag vertrokken we en we overnachtten in Duitsland. De grens passeren de volgende middag kostte

bij elkaar wel vier uur, omdat er lange rijen stonden. Verder werden de benodigde stempels om door te mogen gemakkelijk verkregen en konden we doorrijden naar ons hotel in L'vov. Vrijdagmorgen bezochten we de messiaanse voorganger in die plaats, Sergey en zijn vrouw Anja. Sergey's vriend Andrey in Ternopol had een seminar georganiseerd voor de zaterdag en zondag rond het thema "Weg uit Babylon". Wim was gevraagd deze dagen te spreken. Sergey vertelde verder: "Andrey houdt zoveel van Israël. Hij praat er in zijn kerk al twintig jaar over. Hij is anders naar dingen gaan kijken. Andrey is een zakenman. Hij heeft ons ook gezegend met een gratis reis naar Israël."



Andrey uit Ternopol

Het sponsorgeld voor de gesponsorde gezinnen werd afgedragen. We lieten ook een tas met schoenen, wasmiddelen, kaas, een strandlaken en een damestas achter. De volgende dag, tijdens het seminar, liet Anja trots haar 'nieuwe' schoenen zien, die ze al aanhad.

Andere naam vanwege vervolging

Met Sergey bezochten we de weduwe Natasja. Voor haar had de sponsor een pakket meegegeven. Op onze vraag hoe het met haar ging, antwoordde ze: "Ik hoop altijd dat het beter zal gaan." Natasja heeft staar en ziet slecht. Ze heeft twee operaties aan één oog achter de rug. Hoewel Natasja vanwege haar hoge bloeddruk niet naar haar zoon en twee kleinkin-

Natasja met de brief en het pakket van de sponsor



deren in Israël kan reizen, skrypt ze regelmatig met hen. Over haar vader, waarvan we al wisten dat hij in het leger gediend had, vertelde Natasja nog meer; "Hij heeft met de grootste tankslag aller tijden bij de plaats Koersk meegevochten. Hij heette eigenlijk Abraham Chaim, maar vanwege de vervolging had hij zijn naam veranderd. Mijn moeder ontsnapte op een nacht uit krijgsgevangenschap en verbleef daarna bij de partizanen, tot het eind van de oorlog in 1944."

We vroegen Natasja of ze behalve de samenkomst op sjabbat in de messiaanse gemeente nog meer contact met broeders en zusters heeft: "Ja," antwoordde ze, "hier in mijn huis hebben we een huisgroep, waar vijf of zes mensen één keer per week rond vijf uur naar toe komen. We bespreken al-

"Mijn vader heeft in de grootste tankslag aller tijden meegevochten..."

tijd een Bijbels thema. Mensen stellen vragen. Ik bereid het voor."

Het pakket van de sponsor werd met blijdschap aangenomen en ook de brief die erbij was, werd met veel interesse gelezen.

Omdat het gesprek ook nog ging over zuiver water las Wim de geschiedenis van de Samaritaanse vrouw uit Johannes 4 waar Jesjoea zegt: "...wie drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal in eeuwigheid geen dorst meer krijgen..."

Natasja, die een kunstschilderes is, gaf nog twee gebatikte schilderijtjes mee. "Deze zijn voor mijn sponsor," zo verklaarde ze.

Ik heb de liefde zo geproefd

Na nog met haar gebeden te hebben, gingen we weg en vertrokken naar Ternopol, samen met Sergey en zijn vrouw Anja. Daar werden we opgewacht door Andrey, zijn vrouw Natalja en een messiaanse voorganger Sergey, die helemaal uit het oosten was gekomen, uit Chersom, om het seminar bij te wonen.

We lieten het busje op een bewaakte parkeerplaats achter en reden met Andrey in zijn busje mee naar het dorpje op ruim een half uur afstand van Ternopol. We reden helemaal rond een meer. Aan de andere kant een eindje tegen de heuvels op hebben Andrey en zijn vrouw en drie dochters een prachtig landgoed. Twee oude huisjes hebben ze helemaal in stijl opgeknapt; in één van de twee kregen wij een kamer. Het terrein was omringd met een boomgaard en een stuk weidegrond waar tientallen schapen liepen.

We hadden een fijne sabbatavond. De volgende morgen reden we terug naar de stad. Wim gaf daar zaterdag zowel als zondag een seminar over onderwerpen m.b.t. Israël en het Koninkrijk van God. De reactie van de Joodse

voorganger Sergey uit Chersom op het seminar was heel bemoedigend: "Ik heb de liefde voor het Joodse volk zo geproefd en ik ben zo blij met wat ik gehoord heb."



We kregen een heerlijke bbq bij Andrey



Met Andrey en Sergey



Op Andrey's landgoed

De eerste prijs

Na het seminar reden we naar Rovne, waar we overnachtten in het huis van Pasja. Hij kwam ons samen met de directeur van Chesed, Gena, ophalen aan de rand van de stad.

Maandagmorgen gingen we eerst op bezoek bij Natalja en haar dochter Sasja van 16 jaar. Ze wonen samen in kleine eenkamerflat. Natalja en Sasja hebben beiden veel verdriet in hun leven gehad. De man van Natalja was alcoholist en pleegde in een dronken bui zelfmoord.

Natalja werkte tot een maand geleden nog voor Chesed, maar ze werd ontslagen vanwege de forse inkrimping van het budget. Het is heel moeilijk

voor hen om rond te komen. Ze heeft nu werk voor twee dagen per week in een winkel. 'Huursubsidie' o.i.d. krijgen ze niet. Gena legde nog uit: *"Vroeger kregen alle cliënten van Chesed wel subsidie, nu krijgen nog maar een paar mensen dit."*

Dochter Sasja toonde trots een gedichtenbundel met gedichten die ze zelf had geschreven. Op een concours had ze haar gedichten mogen presenteren: *"Ik kreeg voor het presenteren de eerste prijs, maar grammatica, omdat mijn Oekraïens niet perfect is, leverde een derde plaats op,"* liet Sasja trots horen. We gaven Sasja nog wat schriften. Zij moet voor school alles zelf aanschaffen. We waren blij voor hen beiden wat extra geld te kunnen achterlaten. Daarnaast hadden we voor hen, net als voor alle andere gezinnen, een tas met cadeautjes, zoals wasmiddel, een handdoek, stroopwafels en het boek *"De Schuilplaats"* van Corrie ten Boom. We namen afscheid en verlieten de flat door de lange, gemeenschappelijke gang, nagekeken door een blijde Natalja en Sasja.



Negende verdieping zonder lift

De sponsor van de familie Kleiner had een pakket meegegeven en een tas met houten treinbaan. Het duurde even voordat de deur openging; het meisje Ella moest helemaal van de negende verdieping komen om de deur te openen. De elektrische ontsluiting werkte niet meer. En toen kwamen we erachter dat de lift ook niet werkte. We hoorden dat dit al drie maanden het geval was. Je zal toch elke keer als je naar je flatje wilt 18 trappen op moeten! De ontvangst was



er niet minder hartelijk en blij om. Vitali, zes jaar, die een aangeboren oogafwijking heeft, had zelf de doos met voornamelijk levensmiddelen naar boven gedragen. Zijn tienjarige zus Sasja droeg de tas met de houten trein onderdelen. De rails werd direct opgezet. Hij kan hun hele kamer wel doorlopen. Ongelooflijk dat in deze ene kamer vijf mensen wonen. Want behalve de twee kinderen en hun ouders, Vitali en Viktoria, woont ook opa Kleiner hier. De doos werd met veel enthousiasme uitgepakt. Er kwam van alles uit, zoals shampoo, tandpasta en wasmiddel. Voor de kinderen was er ook nog schrijfmateriaal. En toen we tegen Sasja zeiden dat we in het busje nog een schooltas, een gebreide deken, sieraden, en een kinderbijbelverhaal over Abraham hadden, ging ze graag nog een keer alle trappen af om het allemaal op te halen. Ze koos ook nog een pop uit. Met dit alles moest ze weer al die trappen op.

Vader verliet het gezin

Gena stelde voor om ook langs de gehandicapte Sasja, 34, en zijn moeder Galina langs te gaan. Na de geboorte van Sasja, de tweede zoon, bleek dat hij leed aan kinderhersenvlamming. Zijn Joodse vader Joeri verliet toen het gezin. Galina kan niet werken omdat Sasja niet alleen gelaten kan worden. Ze waren beiden net teruggekeerd van een vakantie in het zuiden van Oekraïne: *"Bij Chersom hebben we tien dagen dicht bij de zee gewoond. Sasja houdt van het water en zwemt met een band om. We gaan al vijftien jaar daarnaar toe. Het is zeventien uur met de bus. Het was soms overdag wel 45 graden. We hadden alleen een ventilator. Het eten maak-*



ten we zelf klaar." Sasja kon, ondanks dat hij moeilijk kan praten, ons wel duidelijk maken dat hij van de vakantie genoten had. We zijn dankbaar dat zij dit als enige ontspanning elk jaar kunnen doen. Er moet flink voor gespaard worden, maar het is zo'n uitkomst voor hen beiden.

We genoten nog van het samenzijn. We kregen nog te horen dat ze betalen moeten voor de lift, terwijl zij er geen gebruik van maken; *"Je zit op de tweede verdieping en dan betaal je naar het aantal vierkante meters dat je hebt."* Toen was het tijd om afscheid te nemen. Galina kreeg ook de tas met cadeautjes en liep nog mee om een mooie gebreide spreij in ontvangst te nemen. Die had ze nog niet.



Gelukkige familie Waldman

Bij de familie Waldman werden we al buiten enthousiast opgewacht door twee van de drie jongens met hun vader Dimtri. De jongste zoon Androeska was alweer drie jaar. Voor zijn geboorte heeft dit gezin met hulp van de grootouders een tweekamerflatje kunnen kopen. Nu leven ze in ieder geval ruimer als in de kamer van het gemeenschapshuis, met een gemeenschappelijke douche en toilet in de gang, waar ze eerst met z'n vieren

woonden. Olga vertelde dat ze nog thuis is met zwangerschapverlof: *"In oktober gaat Androeska wennen aan de 'kindertuin', als het goed gaat daar met hem, kan ik weer gaan werken."* Op onze vraag of ze dan werk heeft, antwoordde Olga: *"Ik werk in het archief en ze hebben de verplichting je weer aan te nemen als je weggeveest ben voor een zwangerschapsperiode."* Nu helpt Olga als vrijwilligster bij Chesed met het kinderwerk, bij het tekenen en schilderen. Dimitri heeft werk als ambtenaar ter ondersteuning van de stadsraad. De oudste zoon Vladimir was niet thuis, maar de andere twee, Ivan en Androeska, waren er wel. Androeska was de koning te rijk met de speelgoedautootjes die hij kreeg. Dankzij de hulp van de sponsor zijn de levensomstandigheden van het gezin er op vooruit gegaan. We merkten dat het gezin gelukkig is. We gaven ook hen een tas met cadeautjes, maakten nog een gezinsfoto en namen afscheid.



Familie Waldman

Omgekomen bij auto-ongeluk

We keerden terug naar het Chesed gebouw. Daar zaten Ira en haar dochter Tiny al op ons te wachten. Gena heeft hen voorgedragen om gesponsord te worden. Het werd een aangename kennismaking, maar ook wel een heftige, omdat Ira een moeilijk leven achter de rug heeft. Ira vertelde: *"Mijn ouders zijn omgekomen bij een auto-ongeluk toen ik tweeënehalf jaar was. Mijn twee broers en ik zaten ook in de auto, maar overleefden het ongeluk. Wij zijn door oma opgevoed. Zij leeft nog."* Ira is zes jaar geleden gescheiden en ze vertelde ook nog dat haar broer drie jaar geleden in de oorlog in Oost-Oekraïne is omgekomen. Ze heeft dus eigenlijk niemand meer. Ongeveer tien jaar geleden kwam Ira

"...ik was wanhopig en heb tot God geroepen om uitkomst. Dit is Zijn antwoord."

erachter dat ze via haar moederslijn Joods is: *"Oma was na de oorlog met een Duitser getrouwd en die man was erop tegen dat zij Joodse contacten onderhield. Maar toen Tiny geboren was, ben ik erachter gekomen dat zij Joods was. De buurvrouw zei toen: 'Chesed heeft een kinderprogramma, daar kun je hulp krijgen.'"*

Wat waren we blij dat we hen konden bemoedigen. We boden een sponsor aan en gaven Tiny ook nog schoolspullen en een rugzak en Ira de tas met cadeautjes.



Ira en Tiny

Mijn geluk is doorkruist

Na deze ontmoeting laadden we spullen uit en gingen daarna met Gena naar een restaurant waar Pasja ons uitgenodigd had. Ook Pasja's zoon Arsen en schoondochter Ivanka en hun voorganger en zijn vrouw waren aanwezig. We namen daarna afscheid van elkaar en van Rovne, want de volgende morgen zouden we direct na het ontbijt naar Tsjernovtsy vertrekken. Het was een lange reis van 330 kilometer over vaak slechte wegen. Het kostte dan ook wel bijna vijf uur



Uit eten met het team

voordat we in de oude, prachtige stad Tsjernovtsy bij het gebouw van Chesed aankwamen.

We hadden afgesproken met Ella, een jonge Joodse vrouw van 24 jaar. Zij zou ons contactpersoon worden met de elf Joodse gezinnen die we sinds februari dit jaar zijn gaan sponsoren. Met haar gingen we op bezoek bij Natasja en haar dochter Alexandra. Ze wonen in een oud huis, waar zo te zien al heel lang geen reparatie meer is gedaan. Natasja kreeg in haar leven met groot verdriet te maken. Hun dochter die twintig jaar geleden geboren werd, was het antwoord op haar gebeden: *"Ik heb altijd gebeden om een kind."* Hun geluk duurde tien jaar, toen brak Alexandra haar sleutelbeen, tijdens de behandeling in het ziekenhuis deed ze een infectie op, die haar hele lichaam aantastte. Natasja verzuchtte: *"De dokters hebben mijn geluk doorkruist. Alexandra gaat al tien jaar het ziekenhuis in en uit. Ze heeft altijd pijn, ze kan alleen heel voorzichtig lopen"*.

Ik wilde zelfmoord plegen

We begrepen dat het een groot drama is waar deze familie mee geconfronteerd wordt; dochter en kleindochter was de hoop van de familie. Vier jaar geleden overleed Natasja's man helemaal onverwachts aan een hartinfarct. Natasja vervolgde: *"En mijn vader overleed twee jaar geleden. Hij was ook arts, een vriend van hem opereerde Alexandra. Toen hij stierf, huilde hij en zei: 'Ik heb zoveel levens gered, maar ik redde niet mijn kleindochter.'"*

We luisterden en leefden mee. We vertelden ook waarom we bij haar (als enige deze keer in Tsjernovtsy) op bezoek kwamen, omdat de sponsor voor haar een pakket meegegeven



Natasja toont haar trouwfoto

had. Die overhandigden we haar. Ria vertelde verder: "De sponsor heeft ook een extra gift gegeven. Deze gift wilden we persoonlijk overhandigen." Natasja werd opeens emotioneel en zei: "Ik was in wanhoop, ik wilde zelfmoord plegen en heb tot God geroepen om uitkomst. Dit is Zijn antwoord. Hij heeft mij gehoord." Zo wisten we dat we door God Zelf naar Natasja geleid waren. We gaven haar ook ter bemoediging "de Schuilplaats" van Corrie ten Boom.

De Joodse gemeenschap

Met Ella liepen we toen naar het gebouw van de Joodse gemeenschap, omdat de leider hiervan ons graag wilde ontmoeten. We werden heel hartelijk ontvangen en hoorden van het werk dat zij doen en het aantal Joden die nu nog in Tsjernovtsy wonen: "In de jaren '90 waren dat er nog 2000, nu zijn dat er minder dan 1000. Onze gemeenschap is de grootste in de provincie. Wij houden ons bezig met mensen die weinig hebben, met oude mensen, psychisch zieken en ook met gevangenen."

We bespraken hoe we verder iets voor hen kunnen betekenen. We waren blij dat net toen wij er waren Margarita naar de Joodse gemeenschap kwam. Voor deze vrouw die ook gesponsord wordt, hadden we ook een pakket. Maar omdat zij geen telefoon heeft, kon zij niet worden gewaarschuwd. Het was heel fijn om haar toch even te ontmoeten. Het pakket en de kaas werd met blijdschap aangenomen. Margarita is een vrouw met een psychische beperking en heel eenzaam, zonder familie of gezin. Ze woont ook heel eenvoudig in een eenkamerflat zonder badkamer en warm water. Ze moet rondkomen van een minimaal 'invaliditeitspensioen'.



Margarita ontvangt het kado van haar sponsor



Eten met de rabbijn

Ontmoeting met rabbijn

Ella bracht ons ook nog naar de synagoge voor een ontmoeting met de rabbijn. Die leidde ons rond en ging ons uiteindelijk voor naar het restaurant onder de synagoge, die als gaarkeuken dienst doet voor de Joodse gemeenschap. We kregen daar een uitgebreid drie gangen diner aangeboden. We hadden een goed gesprek met de rabbijn, die zelf in Israël geboren is en naar Oekraïne werd uitgezonden om het religieuze Joodse leven nieuw leven in te blazen. We weten niet op welke manier we in de toekomst nog zullen samenwerken, maar het bezoek was heel bijzonder. Vooral de gastvrijheid die getoond werd, was een voorbeeld voor ons.

De directeur van Chesed in Tsjernovtsi, Ilya, ontving ons in zijn kantoor. We bespraken de wijze van sponsoring en stelden voor dat Ella voortaan ons contactpersoon zou zijn voor Tsjernovtsy. Ilya stemde daarmee in. Ella zal ons op de hoogte houden van de situatie en omstandigheden van de gesponsorde gezinnen.

We namen afscheid van zowel Ilya als Ella en we beloofden, D.V. eind oktober terug te komen, om meer gezinnen te bezoeken.

Toch weer in dienst

Na heerlijk geslapen te hebben in een hotel, vertrokken we woensdagmorgen vroeg naar Uzgorod. Deze tocht van 440 kilometer over de bergruggen en door de dalen van de Karpaten kostte ons bijna de hele dag. We kwamen langs Moekatsjevo en besloten Ira, de voormalige werkster voor Chesed aldaar, te bellen voor een bezoekje. Dit was vooral omdat we rugzakken hadden voor alle kinderen van de familie Padalets, maar ook omdat we Ira graag wilden ontmoeten. We spraken af in het centrum. Ira had goed nieuws: "Chesed heeft mij gevraagd om toch weer in dienst te komen om het werk in Moekatsjevo te blijven coördineren. Ik was in Kiev toen ik gebeld werd. Na zeven maanden

dachten ze weer aan mij. De hoop was al gesmolten en toen juist belden ze." Ze heeft zelfs ook al een 'kantoorruimte'. Ze brachten ons naar een appartement, dat haar man Viktor geërfd had van een tante. Dat stellen ze aan Chesed in L'vov beschikbaar. Niet alles is al rond; hoe het gaat met de betaling van gas en licht o.a. nog niet. Wij waren ook heel blij, omdat zonder Ira het contact met de Joodse mensen in Moekatsjevo moeilijker te onderhouden zou zijn geweest. Er blijken ook steeds nieuwe mensen te zijn die zich tot Chesed wenden, maar die Chesed niet kan helpen omdat zij buiten de criteria vallen. Ira vroeg nog dringend om fietsen voor de 'patranassen', omdat zij van het ene gezin naar het andere gaan om zorg te verlenen, "...en een marshroetka (busje) kost geld."

Dat was echt een wonder

Na thee gedronken en de rugzakken overhandigd te hebben, namen we afscheid en vervolgden de reis naar Uzgorod. Daar werden we allerhartelijkst ontvangen door onze vrienden van Zhyttya. Nadya praatte ons bij m.b.t. de ontwikkelingen i.v.m. de aflossing van de hypotheek van hun eenkamerflat. Het geld door Miron verdiend en door Roechama ingezameld was op het juiste moment binnengekomen, omdat het filiaal van de bank waar de hypotheek was afgesloten, zou sluiten en de voordelige voorwaarden zouden komen te vervallen! Nadya zei: "Dat was echt een wonder!" Daarna vertelde ze nog over heel bijzondere leiding: "Miron nam



Ria en Nadya

Engele ponden (ter waarde van duizenden euro's) mee naar de bank, hij dacht dat het eenvoudig gewisseld kon worden naar grivna's, maar de geldwisselaar kon alleen dollars wisselen. Een klant hoorde iets van het gesprek

“...nu kunnen we met de gemeente naar een muziekfilmpje of onderwijs kijken.”



Maya en Nadya

en bood aan alle ponden te wisselen in grivna's, want zei hij: "Ik wil een profetische handeling doen. Als ik ponden kon kopen, zal dat voor mijn vrouw het bewijs zijn dat we inderdaad naar Engeland moeten." En zo is het gegaan. Wij kregen de grivna's en deze totaal onbekende man de ponden!"

Nadya vertelde dat Miron nog tot december in Engeland blijft werken, omdat dat zo vastgelegd was in een contract; "Miron heeft de samenkomst zo gezegend. In Engeland kon hij een groot tv-scherm 'redden' van de afvalcontainer. Met een klein passagiersbusje is het helemaal vanuit Engeland naar Oekraïne vervoerd en kijk...", Nadya wees naar een wand, "...daar hangt het. We kunnen nu met de gemeente naar een muziekfilmpje kijken of naar onderwijs wat we zo kunnen projecteren."

We begrepen dat de Heere op deze manier de Joodse mensen die de samenkomst bezoeken heeft bemoeidigd.

Alles wat God gegeven heeft

Nadya stelde voor om de gezusters Maya (86) en Tsilya (88) te bezoeken: "Tsilya moet het bed houden omdat ze behalve diabetes ook lijdt aan hemofilie." Het was al weer een paar jaar geleden dat we deze lieve zusters bezochten. Beiden hebben ze de holocaust overleefd; Tsilya doordat ze in een weeshuis werd ondergebracht en at van de schillen bedoeld voor de

varkens en Maya omdat zij met haar moeder nog op tijd kon vluchten, naar Rusland. Daarvoor moesten ze wel 60 kilometer te voet afleggen. Pas na de oorlog werden ze weer herenigd.

Het werd een heel aangenaam en gezellig bezoek. Er stonden een paar schalen met fruit op tafel, ook één met pruimen en druiven uit eigen tuin: "Dit is alles wat God ons gegeven heeft uit de tuin," zei Tsilya, die gelijk op de rand van haar bed ging zitten toen we binnenkwamen. Uitgebreid werd door Maya het hele ziekte proces verteld: "Het begon drie maanden geleden. Tsilya heeft veel in het ziekenhuis gelegen en heeft daar bloedinfectie opgelopen. Ze had weinig kracht en viel steeds. Het HB gehalte bleek veel te laag. Ze verbleef laatst nog twee weken in het ziekenhuis en was net een week geleden ontslagen. Haar gezichtsvermogen is erg achteruit gegaan. Misschien werkt haar lever ook niet goed. Haar hele lichaam strijdt," zo eindigde Maya. Tsilya vulde aan: "Ik mag geen vers fruit of groente eten, alleen bananen en gekookte bietjes."

We lazen nog uit de Bijbel en baden en zongen met elkaar. Daarna namen we afscheid van deze twee lieve, oude zussen.

Gezellig uit eten

Het was tijd om met elkaar te gaan eten. We hadden alle medewerkers van Zhyttia uitgenodigd om met ons

te gaan eten. Ze zijn altijd zo zorgzaam en zo druk met andere mensen. Wat is het dan fijn om hen ook een keer te laten genieten van het zorgen van anderen. Ook Rita (de grondlegster van Zhyttia) was met haar man Gena uit Israël aanwezig, naast Nadya en haar moeder en Vanya haar oom. Het was een heerlijk warme zomeravond en het was goed om zo samen op een ontspannen manier met elkaar om te gaan.

Slechts vier hebben het overleefd

De volgende morgen gingen we met Olga, die vroeger voor Chesed werkte en nog steeds voor ons 'werkt', bij een paar niet eerder bezochte families op bezoek. Het eerste bezoek was bij Tamara en haar man Sasja. Ze zijn beiden net 70 jaar en hebben twee kinderen. Alexandra heeft een beperking en woont met haar 46 jaar nog steeds thuis. Hun zoon Titus is ook niet getrouwd, maar hij woont wel op zichzelf.

Sasja en Tamara zijn beiden niet gezond. Tamara heeft aderverkalking met als gevolg pijn op de borst. Behalve aan haar been, is ze ook geholpen aan staar, maar het was niet afdoende. Sasja lijdt aan arteriosclerose. Hij tobt erg met zijn benen. En de laatste tijd heeft hij ook problemen met zijn longen.

Tamara vertelde dat haar moeder met haar tien broertjes en zusjes in een concentratiekamp heeft gezeten. Slechts vier van hen hebben het overleefd; en ook haar moeder. "Ze is in 1990 overleden. Een broer woont met zijn vrouw in Israël."

Sasja en Tamara kennen elkaar al vanaf dat ze 16, 17 jaar waren: "Nu zijn we al 47 jaar samen." Sasja is stukadoor geweest en heeft gewerkt tot aan zijn operatie. Tamara heeft net als haar ouders als jurist gewerkt, maar bleef thuis nadat de kinderen geboren waren en haar dochter niet alleen thuis kon blijven. Het pensioen wat ze krijgen is opgeteld minder dan 120 euro, terwijl ze heel veel geld uit moeten geven aan medicijnen, doktersbezoek en ziekenhuis.

Om hen aan te moedigen over het Aliya maken na te denken, gaven we hen het boekje "Kom naar huis". Olga



Bij Maya en Tsilya



Uit eten met de al oud overmoebare Zhyttia-medewerkers



Tamara en Sasja

vertelde dat er sinds de oorlog in 2014 in het oosten per maand wel 40 á 50 mensen uit Transkarpatië vertrekken naar Israël: "Zelfs van mensen waarvan ik dacht dat ze niet toegelaten zouden worden."

Jullie redden mij

"Hoe lang heb ik je niet gezien?" zo reageerde de 82-jarige Jevgenia (Zhenja) op Olga toen we haar kamer inkwamen. Zhenja lag op het bed; ze lijdt aan aderverkalking en gangreen. Haar behandelingen zijn erg duur. Van de vier dure behandelingen mag Chesed er maar twee betalen. Er was een beroep op Roechama gedaan om deze holocaust overlevende te sponsoren. Zhenja heeft wel een thuishulp, maar ze heeft dag en nacht verzorging nodig. Gelukkig was haar kleindochter Eleonora bereid voor haar oma te zor-



Jevgenia en haar dochter Eleonora

gen en zij woont nu bij haar oma. Eleonora is de enige dochter van Zhenja's dochter in Moekatsjevo. Ze was ook aanwezig bij ons bezoek. Zhenja vertelde over zichzelf: "Mijn man is in 2011 overleden. Hij kwam uit Uzgorod en ik uit Vinnitsa. Op een zakenreis hebben we elkaar een keer ontmoet bij de grens met Roemenië. De tijd van de oorlog was heel zwaar, de SS was verschrikkelijk. Ik heb gezien hoe ze Russische gevangenen op een bewaakt terrein slecht behandelden. Het was gevaarlijk om op straat te gaan. Ik overleefde de oorlog omdat ik bij mijn moeder en oma woonde, zij waren niet

"...ik overleefde de oorlog omdat ik bij mijn niet-Joodse moeder woonde."

Joods. Mijn moeder bleef werken in de apotheek. Mijn vader ging gelijk naar het front. We hebben nooit meer iets van hem gehoord. Later heeft mijn dochter gevonden dat hij in het eerste oorlogsjaar al overleden is."

Olga merkte op dat Zhenja zo afgevalen is. "Ja dat klopt", zei ze direct, "ik woog 90 kilo en nu nog maar 50." Toen we Zhenja vertelde dat we een sponsor voor haar zullen zoeken om haar te ondersteunen, reageerde ze: "Jullie redden mij, ik ben heel dankbaar voor de hulp." We bemoedigden oma en kleindochter en gaven hen ook de tas met cadeautjes.

Zo blij met de kaarten

We zetten Olga af en gingen op bezoek bij Yudita. Zij is samen met Olga ons contactpersoon in alle correspondentie met alle Joodse mensen in Uzgorod en Transkarpatië. Onder het genot van een maaltijd en een kop thee, praatten we bij. Yuditha vertelde dat Galina de zus van Ira (de voormalige boekhoudster van Chesed) verlamd is geraakt. Zij heeft twee keer een behandeling gehad. Yuditā roemde ook nog het schrijven van de kaarten: "De mensen zijn zo ontzettend blij met de kaarten; die aandacht laat zien dat er mensen zijn die om hen geven."



Bezoek bij Natalja

Met Yuditā gingen we op bezoek bij Natalja. Deze vrouw is met haar man, dochter en schoonouders uit Oost-Oekraïne gevlucht. Ze wonen nu met z'n vijven in een tweekamerflat. Natalja heeft ook problemen met haar schildklier.

Haar sponsor had voor haar een doos met kleding, schoenen en andere spul-



Natalja pakt het pakket uit (links Yuditā van Chesed)

len meegegeven. Een jurk werd direct gepast; het zat als 'gegoten'. Ook voor haar dochter Kira en haar man zat er kleding en schoenen in de doos. Natalja heeft het erg zwaar. Haar man toont geen belangstelling voor haar en haar ziekte. Haar schoonouders zijn ook niet echt goed voor haar. Yuditā vertelde dat Natalja haar regelmatig belt en ook een afspraak maakt om bij te praten: "Hoewel ze helemaal niet van mijn leeftijd is, ziet ze mij toch als haar vriendin."

We begrepen dat de verhouding tussen Natalja en haar man niet goed is, omdat hij drinkt en zich niet echt om Natalja bekommerd. We zijn blij dat Natalja zo ondersteund wordt door haar sponsorgezin, zelfs via whatsapp.

Haar 95e verjaardag

Dit bezoek was tevens het laatste van de week. We bereidden ons voor op de sjabbatsamenkomst. Met de mensen van Zhyttia en heel veel sponsorgezinnen kwamen we samen in het restaurant van een hotel. Het werd een bijzondere avond, waarop gezongen werd en ook uit het Woord gedeeld. Gena vertelde wat en las uit de Schrift. Wim legde vanuit de Parasja in Deuteronomium o.a. uit hoe sommige voorschriften in de Tora echt voor die tijd een speciale betekenis hadden, zoals het niet mogen ploegen



Sjabbat bij Zhyttia

met een rund en een ezel tegelijk: "De omringende volken waren bijgelovig en geloofden dat zo'n span juist zou zorgen voor vruchtbare bodem."

Daarna volgde de opening van de sjabbat met het aansteken van de kaarsen, het delen van de wijn en het brood. Toen was er nog een bijzonder moment; Tilde, een holocaustoverlevende, die tegenwoordig trouw de samenkomsten bezoekt, was 95 jaar geworden en kreeg een taart met het getal 95 erop aangeboden van de gemeente. Ze werd toegezongen en er werd met haar gebeden en daarna was er een feestelijke maaltijd. We hadden een fijne tijd met elkaar.



Een taart voor de 95-jarige Tilde

25 jaar in gevangenschap

Zaterdagmorgen vertrokken we naar de plaats Poljana, op een uur afstand van Uzgorod. Daar zou een samenkomst zijn van een Pinksterkerk. Aan het begin van het stadje werden we opgewacht door Viktor, die een paar spreekbeurten voor Wim geregeld had. Ook ontmoetten we daar Vladimir, de messiaanse voorganger uit Minsk (Wit-Rusland) die de avond ervoor met een groep van elf man was aangekomen. We ontmoetten de voorganger Alexander en mochten de gemeente toespreken. Eerst mocht Vladimir als Jood spreken. Dat werd als bijzonder ervaren. Daarna bracht Wim de boodschap m.b.t de houding van de kerk richting het Joodse volk. Na de samenkomst werden we uitgenodigd om samen met de voorganger en de groep uit Wit-Rusland het 'abeed'(warme middagmaal) te houden in een prieel bij een hotel. Op de vraag hoelang de gemeente al be-



Met de voorganger in Moekatsjevo

stond begon Alexander te vertellen: "De Pinksterkerk bestaat al 90 jaar. Mijn vader heeft als voorganger 25 jaar gevangen gezeten voor het geloof. Toen ik in 1997 voorganger werd, hebben we tien jaar gebeden dat de drie kerken in Poljana samen zouden mogen gaan. Na tien jaar werd de Pinksterkerk samen met de Zevendagsadventisten tot één kerk; vandaar de samenkomst op zaterdag. Later is ook de derde kerk toegevoegd." Daarna vertelde Alexander ook nog een paar wonderlijke getuigenissen van hoe zelfs een hooghartige atheïstische kolonel na verschillende gesprekken 'door de knieën ging' en tot geloof kwam.

We waren onder de indruk. Daarna gingen we nog naar Viktor zijn huis en daarna naar het huis van zijn ouders. In hun eenvoudig, oude maar ook knusse huis kregen we een 'zoete tafel' aangeboden. We zongen over en weer liederen in onze eigen taal of in het Hebreeuws. Viktors' moeder getuigde ervan hoe God haar ogen had geopend voor de sjabbat en de feesten. Het was jammer dat we afscheid moesten nemen.



Bij Viktors ouders thuis

Kol hakavod l'Elohiem

Onderweg naar de grens gingen we in Moekatsjevo nog langs bij de Joodse Jacob. Hij was weer teruggekeerd uit Duitsland, waar hij een paar maanden gewoond had bij zijn kinderen, na het overlijden van zijn vrouw. Hij had, zoals van we van hem gewend zijn, een maaltijd bereid. Zijn zoon was er ook. Jacob weet nog niet goed of hij in Oekraïne zal blijven of in Duitsland bij zijn kinderen gaat wonen. Ondanks het grote verdriet gaat het in zoverre goed met Jacob dat hij de moed niet verliest. Hij is heel blij met de vriendschap en ook de aandacht en gebeden van de beide Nadya's van Zhyttia. We namen afscheid na natuurlijk ook wat aandenkens achtergelaten te hebben. Het was tijd om de grens over te steken en via Hongarije naar ons vakantieadres in Tsjechië te gaan. Daar kwamen we maandag na de middag aan. We genoten van een heerlijke vakantie week waarin we terugkeken op een gezegende tijd in Oekraïne. We voelden ons voldaan, dankzij Gods leiding en hulp en het doorgaande werk in Zijn Koninkrijk.

Kol hakavod l'Elohiem (alle eer aan God)

Steun de gaarkeuken

Sinds 1 november steunen we ook de gaarkeuken in Tsjernovtsi.

Een warme middagmaaltijd kost 1,80 euro. Een warme feestmaaltijd op de sabbat kost 2,40 euro. Hoeveel maaltijden wilt u voor uw rekening nemen? Vermeld bij uw gift: gaarkeuken.



Klusreis augustus

Door Bas en Marinel Venus



Doorgesneden kabels

Maandagmorgen hadden we om 10.00 uur afgesproken bij de office van Zhyttia. Het weerzien met Nadya, mama Nadya en Vanja was hartelijk en als vanouds, alsof er geen jaar tussen gelegen had. We begonnen met gebed om een zegen te vragen over de komende periode. We gingen een schema maken, zodat we wisten welke tijd we voor Zhyttia en voor voormalig Chesed zouden werken. Dat was zo makkelijk nog niet en we belden Yuditita om te kijken of we het gezamenlijk konden doen. In het centrum van de stad ontmoetten we elkaar en we maakten een mooi schema.

In de middag gingen we met Nadya op stap. Allereerst bezochten we Alexander, een oude bekende. We waren daar vorig jaar ook geweest en het was bijzonder fijn om te zien dat er een omslag in zijn leven was gekomen. Vorig jaar was hij gesloten en was het hem al snel teveel, maar nu was hij hartelijk en open. Hij had verschillende klusjes op zijn lijstje staan. Eén daarvan was dat hij stopcontacten

had waar geen stroom op stond. Na lang speuren bleek dat de stroomtoevoer buiten was stilgezet; de kabels waren doorgesneden, waarschijnlijk omdat het ondeugdelijk was. Maar Bas zag wel mogelijkheden om de loze leidingen te gebruiken om daar nieuwe draden in te trekken. Alexander had inmiddels zijn stofzuiger gepakt, die niet echt deed wat hij moest doen. We besloten hem mee naar ons appartement te nemen en die 's avonds te repareren. Ook was het camerasysteem in zijn deur kapot. Alexander gebruikte die in de periode dat hij vanwege ziekte en trauma niet van bed kwam. Terwijl Bas over mogelijkheden om het te herstellen dacht, gaf Alexander aan dat hij hem eigenlijk niet meer nodig had. We besloten er een 'vissenoog' in te zetten

In de opel agila helemaal naar Oekraïne

Inmiddels waren we al een paar keer gebeld dat we verwacht werden bij Loeba en Sveta, ook oude bekenden van vorig jaar. Het licht bij de tuindeur deed het niet, en het zou fijn zijn als dat hersteld kon worden, omdat het daar wel heel donker was 's avonds. Al snel was er een sluiting gevonden en Bas nam op wat er gekocht moest worden. De broer van Loeba en Sveta was inmiddels gekomen om te kijken wie we waren en waarom we hier waren. In het Duits hadden en we een gesprek en konden we getuigen van wat ons motiveert om in Uzgorod te zijn: de liefde van God en het bruikbaar willen zijn in Zijn Koninkrijk; het wonder van de genade door Yeshua

verkregen. Hij was er stil van en kon niet begrijpen dat we met onze opel agila zover kwamen rijden om hen te helpen. En zo vloog de tijd voorbij. In de avond aten we samen met onze lieve vrienden.

Praten met de kat

Na een nachtje op ons bed zonder matras, (we sliepen dus op een plank), begonnen we onze klusdag met gebed in de office van Zhyttia en gingen daarna weer naar Alexander. Terwijl Bas en Vanja met de elektra bezig waren, had Marienel een gesprek met Alexander. Dat was een gesprek van mens tot mens, open en respectvol, over de wezenlijke dingen die ons bezig houden: relaties, gezin en geloof. Later vertelde hij dat hij voor het eerst sinds jaren zo open was over zijn binnenwereld.

Om 12 uur precies waren we bij het huis van Luba en Sveta. Luba was naar haar zoon in het noorden van Oekraïne en Sveta nam een gereserveerde houding aan. Ze bekeek alles met een gesloten blik. Haar broer was er en het probleem werd opgespoord. Het was echter niet zo eenvoudig als het zich eerder voordeed en het was een klus die zeker drie uur duurde. Er was op verschillende plaatsen sluiting in een hotelschakelaar en er moest ander materiaal gehaald worden. Omdat de elektra bloot lag, moesten Marienel en Sveta naar binnen, zodat ze zich niet zouden verwonden. Dat was een moeilijk moment; er was niemand die kon vertalen en Sveta had een afwijzende houding naar Marienel. Op een gegeven moment pakte ze haar kat en



Alexanders kapotte stofzuiger

ging daarmee praten. En daarna begon ze tegen Marienel te praten en hield er niet mee op. De gespannen sfeer veranderde, het gesmeerde boterhammetje werd gedeeld en er werd water geschonken. Sveta bleef praten. En Marienel bleef van binnen stil bidden en Sveta zegenen. Nadat de klus klaar was en alles gelukkig weer werkte, kreeg Marienel een knuffel van Sveta. De mannen kregen een handdruk.

Familie uit Israël

Het volgende adres was bij Elena. We werden in de tuin opgewacht met eten en drinken en na een inventarisatie gingen Bas en Vanja aan de slag. Ook Viktor, een joodse man die Zhyttia bezoekt, was er; met z'n drieën gingen ze aan de slag. Er werden veel stopcontacten van slechte kwaliteit vervangen. In de tuin kwam een gesprek op gang tussen Marienel en Elena. Ze vertelde dat haar zoon naar Israël is gegaan en dat ze hem mist. Er was daar inmiddels een kleindochtertje geboren en ze liet foto's zien. Ze vertelde, dat ze hoofdpijn had en stress omdat er familie uit Israël overkomt vanwege Yom Kippur. Marienel vroeg of ze mocht bidden, dat vond Elena fijn. Daarna kwamen de mannen vragen of ze naar de reparaties wilden komen kijken. Elena was blij verrast en erg dankbaar. We kregen een pot zelfgemaakte druivensap mee.

Dat is hun maandinkomen

Het avondeten was in de tuin bij Rita en Genna. Zij komen van oorsprong uit Oekraïne maar wonen in Israël. Bas gaf aan dat hij erge pijn in zijn rug had en Genna begon voor hem te bidden. We waren er allemaal stil van, het was zo zuiver en liefdevol. Kom je om te zegenen en word je zelf met zo'n mooi iets gezegend. Gelukkig waren er dekens en een opblaasmatrasje voor Bas geregeld zodat hij deze nacht beter zou slapen.

Woensdag gingen we met Yudita op stap. We kenden haar alleen van zien, maar al snel bleek dat er een fijne klik was. We werden al vroeg bij Stefan en Doesja verwacht. Stephan is vanwege amputatie van beide benen voornamelijk aangewezen op zijn bed.



Doesja en Marinel

Er waren verschillende klusjes: een lamp in de keuken deed het niet, de deur van de badkamer moest nodig geverfd worden, en ook een lamp in zijn eigen kamertje was kapot. Yudita spreekt vloeiend en Engels en de communicatie ging als vanzelf. Samen met Doesja werden er in een kleine winkel in de buurt inkopen gedaan. Voorzien van twee nieuwe lampen, spaarlampen en verf kwamen we terug, voor omgerekend 35 euro. Doesja vertelde dat dat hun maandinkomen is, en dan word je wel heel erg stil. In de keuken werd een nieuwe ledlamp bevestigd en in de kamer van Stephan een nieuw lampje opgehangen. Terwijl Bas in het huis aan het zoeken was waarom de lamp niet werkte, bleek dat in de fabriek de draden verkeerd aangesloten waren. De zoon kwam langs en vertelde dat hij de badkamerdeur wel wilde verven.

Kapotte deur

De klok tikte snel en we reden gauw naar Rosa en Gustav, waar Olga van Chesed ook was. Wat een lieve kwets-



De deurmaten worden opgeschreven

bare mensen. De voordeur was ontzet nadat Gustav alleen thuis was en onwel geworden was. En hun huis kon eigenlijk niet meer op slot; of we het slot konden vervangen. Na een onderzoek bleek dit niet te kunnen met de middelen die we bij ons hadden, maar ook niet vanwege Bas zijn rug. Na overleg met Olga en Yudita besloten we dat we een nieuwe deur gingen kopen. Gustav is amper mobiel en met een bezorgd hart lieten we na gebed deze twee lieve kwetsbare mensen achter, om naar een bijzondere ontmoeting te gaan.

Gekookt voor een heel gezin

Wij sponsoren Nina, die we vorig jaar ontmoet hebben tijdens een klusdag bij haar thuis. Nina was al weken in de weer voor het moment dat we zouden komen. Ze was heel hyper. Door haar ernstige overgewicht kan ze zich moeilijk verplaatsen en ze was eigenlijk al zo moe toen we komen. Ze had voor ons gekookt en het leek wel of ze voor ons hele gezin gekookt had: soep, diverse salades, aardappelen



Nina met het schilderij van de synagoge

met vlees, taart en fruit. Het was een overvloed van eten, het maakt je beschaamd omdat je weet dat het ten koste van iets anders gaat. Vanwege haar omvang heeft ze weinig kleding en ze wilde graag warme kleding voor de winter. Deze hadden en we van een lieve Joodse vrouw in Nederland kunnen krijgen en ze was zo dankbaar! Nina was weken bezig geweest aan een prachtige tekening voor ons van de voormalige Synagoge in Uzgorod. Ook gaf ze ons twee mooie poppenkastpoppen die ze ooit zelf maakte en gebruikte in de tijd dat het leven voor haar nog mooi was. Bas repareerde haar ventilator en na een dikke twee en een half uur vertrokken we.

Zo dankbaar

We reden naar Maya, waar we weer zo hartelijk ontvangen werden! Als je een oma mag kiezen, zouden we haar kiezen, zo vertrouwd alsof we elkaar al jaren kennen. Haar vraag was zo bescheiden; het water in de wasbak spatte omhoog en ze was bang dat de burens overlast kregen van het opspattende water. En er moesten twee zware kastjes naar beneden omdat er op die plaats een bed van Roechama komt over een tijdje. We spraken af om morgen een slangetje te bevestigen zodat het water niet meer hoog opspatte. Het was een prachtige maar ook pittige dag vanwege alle indrukken en we besloten om half zes om te stoppen. Na het eten gingen we op zoek naar een deur voor Rosa en Gustav en al snel kwamen we erachter dat een deur niet zomaar te vervangen is. Geen deur die hetzelfde is. We werden getipt om in een bazaar te gaan kijken, en besloten dat morgen te gaan doen. Samen met Yudita vonden we de bazaar en inderdaad was er een winkeltje dat deuren verkocht. We besloten een complete deur met kozijn te kopen. Het bleek dat hij voor omgerekend 20 euro geplaatst kan worden. Vanwege de rug van Bas besloten we om dat te laten doen. Met het waterslangetje op zak, gingen we naar Maya en ze was zo dankbaar. Zo eenvoudig maar met grote impact. Ze had een heerlijke bak koffie voor ons gemaakt voordat we naar de volgende uitdaging gingen.



Bas en Maya

Materiaal en wijsheid nodig

Ira stond al op straat te wachten omdat we haar anders mogelijk zouden missen. Een hartelijke vrouw die goed Engels spreekt en haar demente moeder verzorgt. Het doorspoelsysteem van het toilet werkte niet, en moest vervangen worden. Een klus die makkelijk zou zijn ware het niet dat het huidige spoelreservoir met dikke vastgeroeste bouten in de muur was geboord. Een klus waar we materiaal en wijsheid voor nodig hadden. We maakten een afspraak om later terug te komen. Het volgende adres waar Yudita ons bracht, was bij Maria, een frêle dame van 95 jaar die lekkende kranen in het bad had en ook een toiletdoorspoelsysteem dat het niet deed. De kranen kregen nieuwe rubbers, maar voor het toilet was een haakse slijptol nodig. Er waren al een paar mannen geweest, maar die zeiden dat het niet mogelijk was het euvel te verhelpen omdat alles vastgeroest was. We zouden de volgende dag terug komen, net als bij Ira.



Propeller doet het niet

Daarna pikten we mamma Nadya op en gingen naar Alla en Doesja. Dochter en moeder hadden een gedekte tafel voor ons klaar staan en erg dankbaar aten we daar. Het was niet erg, maar soms eten we pas na zes of zeven uur. Nadat we lekker gegeten hadden en fijn gesproken, was het eerste klusje de ventilator. Hij zwenkte niet maar ook de propeller deed het niet goed. Bas maakte hem open en er bleek iets afgebroken te zijn. Zwenken ging niet meer, maar de propeller kreeg hij wel aan de gang en met veel onderling plezier werd de klus gedaan. Daarna was er een doorgebrande lamp. Ze konden hem niet vervangen, omdat de oude lamp er niet uitging; hij was vast gesmolten. We zetten er een nieuwe fitting in, die we gelukkig op voorraad

hadden. Met veel plezier om de stof die op de lamp zat en de humor van Alla, hing er weer een werkende lamp aan het plafond. Ook was er in de gang een stopcontact doorgebrand. Onze voorraad was echter op en we maakten een afspraak om dit later te vervangen. De vraag was of we voor hen wilde bidden. Er waren verschillende dingen die speelden in hun leven en waarvoor ze gebed vroegen. Het was heel fijn om ook zo om hen heen te mogen staan.

Poppenmoeder Gobica

Op het volgende adres waren moeder Antonia en dochter Lilya al aan het wachten, ook met een gedekte tafel. Vorig jaar waren we hier ook geweest en het was een warm weerzien. Er waren diverse oude stopcontacten dermate slecht dat ze vervangen moesten worden, iets waar Bas inmiddels allround in was geworden. Het karwei was niet zo groot en na een uur gingen we weer weg. We brachten mama Nadya weg en haalden Yudita op om naar Mirojsja en haar gezin te gaan. Mirojsja kenden we al vanaf onze eerste keer in Oekraïne. Deze keer mochten we daar een tas met babykleertjes brengen voor haar zusje Dina, die zwanger is van haar eerste zontje. Op de valreep hoorden we dat er gebrek was aan babyspullen en we hadden een flinke tas voor de eerste maanden samengesteld. Dina was reuzeblij met de tas en we hadden een goede tijd met elkaar. Mirojsja was bezig fruit te koken voor jam en sap voor de komende winter. Gobica,



de aangenomen Joodse dochter, heeft een verstandelijke beperking en het was aandoenlijk hoe ze in de weer was met haar poppengezin. Het was 22.00 uur toen we Yudita afzetten en we moe maar weer zeer voldaan terugreden.

Geen vertaling en toch contact

Vrijdagmorgen gingen we vroeg naar het centrum van Uzgorod, waar we vorig jaar een klein doe-het-zelf zaakje gevonden hadden met een Engelsprekende verkoper. De verkoper was er niet meer, dus pen en papier erbij en hoera, we vonden een zelfde doorspoelsysteem als bij Ira. Ira had cake voor ons gemaakt en de klus was snel geklaard. We vonden het jammer elkaar alweer zo snel te moeten verlaten, maar er was nog een toilet die weer door moest gaan spoelen. De zoon van Maria had een haakse slijptol geregeld en er kon geslepen worden. In een kleine badkamer met zijn tweeën een vastgeroeste bout wegslijpen is een bijzondere ervaring. Maar de inspanning werd beloond, het reservoir kon losgemaakt worden. Alleen, helaas paste het systeem niet en regelmatig stond het badkamer-



Maria en haar zoon

vloertje blank van het water. Steeds opnieuw werd er naar de bouwmarkt gegaan. Onderwijl was Marienel met Maria in de fotoalbums aan het kijken. Geen vertaling en toch contact. Heel bijzonder dat er zulke overeenkomsten zijn in hun leven, waarin ze de pijn van elkaar konden herkennen en elkaar mochten bemoedigen. Na vier uur was de badkamer droog en het toilet bruikbaar. We kregen wat te eten en haastten ons naar huis, om ons om te kleden voor de sabbatvie-

ring in Zhyttia.

Shema Israel gezongen

Het was iets over 17.00 uur toen we daar aankwamen en wat was het geweldig om de mensen die je zo waardeert na een jaar weer te ontmoeten. De liefde van Yeshua overstijgt elke barrière en we waren één. Het was een druk programma met getuigenissen en ook ons was gevraagd iets te spreken. Marienel dacht meteen: "Het moet over water gaan, vanwege de plenspartijen van die dag" en ze werd bepaald bij het stukje van de Samaritaanse vrouw bij de put, waarbij Yeshua ons levend water aanbiedt opdat we nooit meer dorst zullen hebben. Na de dienst vierden we sabbat en de volgende dag bezochten we een prachtig stuk natuur. In de avond reden nog langs het huis van Elena omdat ook daar wat te klussen was. Ze was er niet maar haar zoons lieten zien wat er te doen viel. Daarna gingen we gelijk naar de bouwmarkt, zodat we zondag vroeg aan de slag konden. Getooid met nieuwe lampen voor de keuken en badkamer, stopcontacten en dergelijke stonden we om 10.00 uur op de stoep, en werkten tot 12.00 uur. Daarna reden we naar het stadscentrum om de synagoge te bezoeken die nu een muziekcentrum is. Het is een prachtige plaats, maar het stak ons dat deze locatie niet meer voor het oorspronkelijke doel gebruikt wordt. We hebben samen het Shema Israël gezongen, om zo te proclameren dat het gaat om deze Ene God.

Allen zeer gezegend

Hierna stond er weer een heerlijke maaltijd klaar bij Alla en Doesja en bracht Bas de nieuwe stopcontacten aan. We baden met elkaar en Nadya las een psalm voor. Het afscheid viel zwaar en we hopen elkaar volgend jaar weer te zien. Nadya vertelde van



Bas is van alle markten thuis

de kraan in hun keuken en we besloten er de volgende dag een nieuwe in te zetten. Maandagmorgen gingen we bijtijds naar Jeva. Ze wilde graag dat de oude stopcontacten vervangen werden. Terwijl Bas aan 't werk was, voerden we met mama Nadya in de tuin een gesprek. Jeva vertelde over de pijn die ze ervaren had na het overlijden van haar moeder; ze was zo open en kwetsbaar. Marienel vroeg of ze voor haar mocht bidden, daar ging ze graag op in. We baden met elkaar; het was een bijzonder moment, waarin de Heilige Geest zo aanwezig was en er was zoveel liefde te voelen. Wij allen voelden ons zeer gezegend. Het volgende adres was terug naar Elena die nu thuis was. We maakten het lijstje klusjes af; nieuwe stopcontacten, doorgebrande fittingen en snorren vervangen. De tijd vloog voorbij.

Watercatastrofe

Inmiddels hoorden we dat Loesja het fijn zou vinden als we langs kwamen. We kenden haar van de vorige keer en hadden goed contact met elkaar. Het kleed hing over het balkon te drogen en alles stond open om te luchten. Er was geen werkende waterleiding in huis, maar ze wist heerlijke koffie te maken met fruit en koek erbij. Ze vroeg ons over ons leven te vertellen en we hadden een open gesprek, waarin we ook mochten getuigen van de Grootheid en Liefde van Yeshua. Voor de watercatastrofe, die haar was overkomen, gaven we een bijdrage. Ze was blij verrast en zeer dankbaar. Op



Een kapotte kraan bij Loesja

weg om Nadya thuis te brengen, vertelde ze dat de kraan in haar keuken er af en toe afvalt. De schroefdraad van de kraan bleek helemaal afgedraaid en de beste optie was hem te vervangen. In de bouwmarkt kochten we een nieuwe, die door Bas gemonteerd werd. Inmiddels had Nadya een telefoontje gehad dat haar man Miron bijna in Uzgorod was. Hij werkt in Londen en had twee weken vakantie. We haalden Miron gelijk van het station. Wat was het fijn om het weerzien van elkaar mee te mogen beleven! Gelukkig komt er snel een einde aan het werken in Londen en kan het gezin door allerlei sponsoracties volgend jaar weer herenigd worden. Het was inmiddels 20.00 uur en we besluiten afscheid van Yudit te gaan nemen. We hadden een hele goede tijd met elkaar doorgebracht en er was een gevoel van liefde en respect voor haar. Ze verwachtte ons al en had een heerlijke maaltijd gekookt. We aten en praatten ontspannen met elkaar. Onze samenwerking voor deze keer eindigde met een dankgebed voor alles wat we met Yudit meegemaakt hadden.

Dankbaar

De laatste klusdag was aangebroken en met Nadya reden we naar Viktor. Ook hij had een stopcontact dat vervangen moest worden. Het liep niet zo vlot als verwacht, en Nadya had een bijzonder gesprek met Viktor toen Bas aan het repareren was. Soms mag je ergens zijn en geeft dat een ander de gelegenheid om te spreken. Nadat we Viktor ergens afgezet hadden, gingen we snel naar Elvira. Ze had voor ons gekookt en er lag nog een klusje te wachten. Na een voedzame maaltijd ging Bas aan de slag. Er moest een nieuwe schakelaar voor het licht ko-



Bas samen met Viktor



Maaltijd bij Elvira

men. Bij het afschroeven van de oude kwam er een losse draad uit een kalkzandsteen muur. Daar hadden we niet op gerekend en er moest bij de bouwmarkt materiaal gehaald worden. Het duurde wel 2 uur voordat er een verantwoorde oplossing was gevonden. Elvira en Marienel bekeken fotoboeken. Met de zaklamp erbij, zo donker werd het, was de klus geklaard. Inmiddels waren mama Nadya en Nadya met Vanja gekomen om afscheid van ons te nemen. En met elkaar sloten we dankbaar deze reis met gebed af.



Bestel een kalender!

Voor het 10e jaar op rij hebben we mooie kalenders met teksten uit de Tenach uitgedeeld in Oekraïne. Op verzoek wordt hij sinds een paar jaar ook in het Nederlands uitgegeven.

Het is een heel praktische bureaukalender. De sabbatten en feesten zijn er duidelijk op aangegeven. Ook Joodse gedenkdagen zoals bijvoorbeeld Jom Jeroesjalaim.

De prijs is € 5, verzendkosten € 2,50. Er komt € 4 per kalender ten goede aan de gaarkeukens die we steunen.

Wilt u de kalender bestellen? Maak dan het bedrag van € 7,50 (bij twee kalenders 12,50 enz.) over naar IBAN NL54 RABO 0362 4394 86 t.n.v. St. Roechama, o.v.v.: kalender en uw postcode plus huisnummer.

Zo dankbaar!

Lees in deze brief hoe dankbaar sponsors zijn en hoe ontzettend belangrijk uw steun is!:

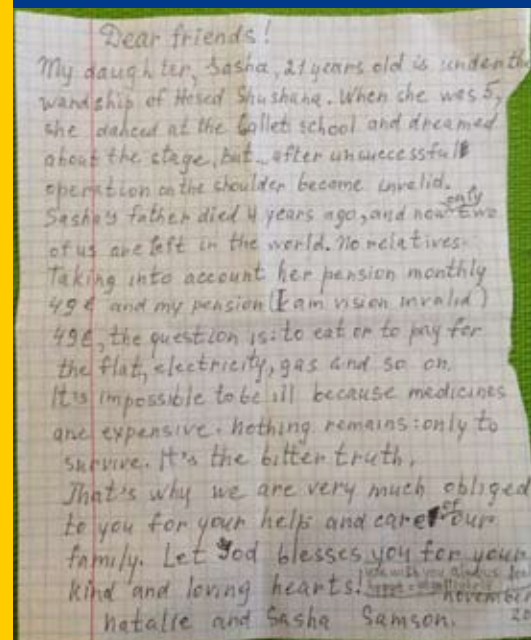
Lieve vrienden,

Mijn dochter Sasja valt onder Chesed Shushana. Toen ze 5 was, danste ze op de balletschool en droomde van een podium. Maar na een mislukte operatie aan haar schouder is ze invalide. Sasja's vader overleed vier jaar geleden en nu zijn wij twee alleen overgebleven in de wereld. We hebben geen familieleden. Haar pensioen van 49 euro per maand en mijn pensioen van 49 euro per maand (ik ben 'invalide' vanwege mijn slechte gezichtsvermogen) in beschouwing nemend, is de vraag: eten, of betalen voor de flat, elektriciteit, gas enzovoort. Het is onmogelijk om ziek te worden, want medicijnen zijn duur. Er blijft niets anders over: alleen overleven. Dat is de bittere waarheid.

Daarom zijn we jullie heel erg dankbaar voor jullie hulp en zorg voor ons gezin. Moge God jullie zegenen voor jullie vriendelijke en liefhebbende harten.

18 november 2018

Natalie en Sasha



Oktoberreis

"Werk door, want Ik ben met u, spreekt de HEERE van de legermachten." (Haggai 2:5b)

Ons team deze reis



4800 kilometer

Eind oktober werd nog een reis naar Oekraïne gemaakt. Deze reis liep via Duitsland en Polen naar Oekraïne. Vervolgens werden de volgende plaatsen aangedaan; L'vov, Tsjernovtsy, Chmelnytsky, Starikonstantinov, Sjepetovka en Vinnitsa. Overal werden 'adoptie'mensen bezocht en werden er zaken doorgesproken met de contactpersonen. We zouden bij elkaar bijna 4800 kilometer rijden. Tot onze verbazing waren heel veel hoofdwegen nu goed geasfalteerd. Dat verkortte de reistijden aanzienlijk. Van verschillende kanten hoorden we dat de Joodse premier van Oekraïne, Groisman, die als burgemeester van Vinnitsa ook al zijn belofte had ingelost om de wegen in de stad opnieuw te asfalteren, dit nu ook bezig was te doen in heel Oekraïne. Het resultaat is verbluffend.

Lading en kalenders

Op 20 oktober werd de groep in een dienst in Nieuw-Lekkerland uitgezegend. De preek ging juist over Romeinen 11, waarin ook voorkomt dat wij, gelovigen uit de heidenen, die ontferming hebben ontvangen, deze ontferming ook moeten betonen aan het Joodse deel. Deze keer gingen we met twee busjes met daarin zeven personen: Evert en Tineke, Hans, Joël, Olga en Wim en Ria. Alles was heel efficiënt geladen, zo veel mogelijk op volgorde van de plaatsen die bezocht zouden worden. Voor veel gezinnen waren door de sorteergroep

big shoppers met passende kleding en schoenen klaargemaakt.

De kalenders voor 2019 met toepasselijke Bijbelteksten uit de Tenach en prachtige 'Hollandse' foto's waren op tijd klaar, dankzij het werk van vrijwilligers. Dus daarvan gingen er ook 400 mee, ingepakt per provincie. Ook waren er nog verschillende pakketten door sponsors meegegeven voor hun gezinnen.

Na een overnachting in Duitsland, een voorspoedige reis door Polen en een vlotte grensovergang van amper één uur en nog een overnachting in L'vov reden we maandagmorgen richting Tsjernovtsy.

Onbegaanbare weg

Onderweg deden we ons eerste bezoek in de regio Ternopol in een gehuchtje Pidgora. We moesten verschillende keren de weg vragen, omdat de ene straat waar het gehucht uit bestaat niet in de Tomtom stond. Uiteindelijk kwam Svetlana ons uit haar huis helemaal tegemoet naar de weg. Samen met haar reden we de twee kilometer lange, haast onbegaanbare weg, met links een steile helling en karresporen

die soms te diep waren om doorheen te rijden en waar we dus langs moesten manoeuvreren. Wat waren we blij dat het die dag nog droog en zonnig was. De dagen erna hadden we er in de regen niet naar toe gekund.

We kwamen op een krap erf met een klein schuurtje met daarnaast een net iets groter huis. Het 'toilet' was achter het huis op een stukje land. Het bleek te bestaan uit een paar palen, afgedekt aan drie kanten met een wit zeildoek. "Hoe moet dat in de winter?" vroegen we ons af.

Help mij alstublieft

De ontvangst door oma Ivanka en moeder Sveta met haar drie kinderen Vitali, 9 jaar, Nazar, 5 jaar en Roman, 2 jaar was er niet minder om. Sveta was zo blij haar directe sponsors, die er ook bij waren, te ontmoeten. Ze bracht ons het huisje binnen, waar zij met haar drie kinderen, haar moeder en haar oma in één kamer wonen. Haar zus met man en baby woont in een ander deel van het huisje. Sveta, die door haar man in de steek gelaten is, heeft een kamertje van haar familie gekregen, met een heel klein hokje

5 personen wonen in deze ene kamer





Met haar sponsors op de foto

eraan waar de 'keuken' is ingericht. De vloer is niet meer dan aangestampte aarde met daarover heen linoleum en een vloerkleed. Een houtkachel moet de kamer warmhouden.

De tassen met kleding en speelgoed werden uitgepakt. We beloofden nog meer kleding en schoenen uit te zoeken en te laten bezorgen door Chesed. De kinderen genoten enorm. Op de vraag waar Sveta van leeft, antwoordde ze: "Van het geld van de kinderbijslag van 3000 Grivna per maand (nog geen €100)." Wij begrepen dat er voor dit gezinnetje hier geen toekomst is, te meer omdat bij sneeuw en guur weer de kinderen niet naar school kunnen omdat de weg onbegaanbaar is. Sveta dacht er zelf ook zo over, ze zei: "Ik wil graag naar Israël, mijn broer is ook al gegaan. Kunnen jullie mij helpen?" Ze voegde er aan toe: "Het plafond kan elk moment naar beneden komen. Help me alstublieft." We beloofden om mensen in te schakelen die hen zouden kunnen helpen. Het boekje 'Kom naar huis' werd gegeven en Wim zei: "Als je dit leest, zul je ook bemoedigd worden, want het is Gods plan dat Zijn volk naar huis komt. Daar mag je op pleiten."

We baden met het gezinnetje en gaven - zoals we de hele week bij elk gezin zouden doen- ook nog een tas met cadeautjes, zoals de kalender, stroopwafels, een stuk kaas, een fles wasmiddel, een fleecedeken, een

"Jullie hulp werkt aanstekelijk, ze gaan elkaar meer helpen!"

pak macaroni en het boek 'de Schuilplaats'. Ook was er geld meegegeven door een sponsor voor hout voor de winter. Dat geld kwam hier heel goed van pas en ook bij Sveta's zus, die met een klein kind in huis ook goed hulp kan gebruiken. We gaven hen ook het één en ander. Het dochtertje werd voor de foto nog uit bed gehaald.



Het toilet

Jullie hulp werkt aanstekelijk

We reden door naar Tjernovtsy. In het centrum parkeerden we de busjes bij het huis van Ella onze contactpersoon voor de Joodse mensen in de stad. Met Ella liepen we door de prachtige stad. Bij de Joodse gemeenschap werden we door Alexander, de leider van de Joodse gemeenschap van de stad en Vadiem, de leider van de Joodse gemeenschap in de regio ontvangen. Ze hadden zelfs pizza's voor ons besteld. We bespraken de situatie m.b.t. de hulp die we bieden: "We hopen dat we samen kunnen werken", zo zei Alexander, "Tot de 2e W.O. was de helft van de stad Joods, nu zijn er nog maar 1000 in de hele provincie.

Helaas zijn er alleen maar oudere mensen overgebleven. Jonge mensen zijn naar het buitenland." Vadiem: "De mensen hier begrijpen jullie hulp niet zo goed. Onder het communisme hebben ze geleerd dat kapitalisten alleen aan zichzelf denken. Jullie hulp werkt nu aanstekelijk. Zij gaan elkaar meer helpen." Er werd ons verteld dat één van de twee sponsors van de eetzaal de sponsoring beëindigd heeft. Het betreft de dagen dinsdag, vrijdag, zaterdag en zondag waarop mensen in de gaarkeuken konden komen eten. De vraag werd gesteld of wij iets konden doen. We besloten 'in geloof' tien mensen aan te nemen, die dus vier keer per week op kosten van Roechama een warme maaltijd krijgen en op feestdagen een feestmaaltijd.

Na dit bezoek gingen we in twee groepen uiteen. Evert en Tineke bezochten samen met Vadiem, die redelijk Engels spreekt, drie gezinnen die gesponsord worden. De overige vijf gingen met Ella naar vijf andere gezinnen.



Met Ella in Tsjernovtsi

Levend begraven

De eenzame Polina Rabin was de eerste die door hen bezocht werd. Pauline is nooit getrouwd geweest. Zij heeft alleen een broer en een zus. Polina: "Mijn broer woont in Israël. Ik heb geen internet, hij belt mij en één keer per jaar komt hij naar Oekraïne. Hij is elf jaar jonger." Op onze vraag waarom zij niet gegaan is, toen haar broer ging, antwoordde ze: "Ik dacht er ook over, maar ze lieten me niet gaan. Nu ben ik niet zo gezond en het is daar warm."

Polina is van na de oorlog. Haar vader overleefde de oorlog omdat hij aan het front was, al raakte hij wel gewond en kwam hij gehandicapt uit

de oorlog. Hij kwam uit een gezin van zestien kinderen in de plaats Satanov. Polina vertelde: "Ze zijn allemaal door de Duitsers gedood. Mijn grootvader was rabbi. Hij was 104 jaar, ze hebben hem in Kamanets-Padolski levend in een massagraf gegooid."

Aangrijpend als het zo persoonlijk wordt gemaakt. Dit massagraf bezochten we tijdens een eerdere reis.

Polina bezoekt de synagoge elke sabbat: "Er kwam op een keer ook een vrouw uit Chicago, zij kende ook Jiddisch. We hebben samen kunnen praten."

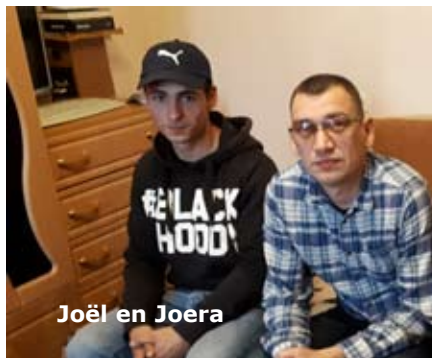
Polina's pensioen bedraagt niet meer dan, omgerekend € 55,- Daar heeft ze dan 43 voor gewerkt, notabene ook 26 jaar als kindercardioloog in het kinderziekenhuis in Tjernovtsy. Van het sponsorgeld kunnen medicijnen gekocht worden voor verschillende chronische ziekten waar Polina aan lijdt. We waren blij haar te kunnen bemoeiden met het bezoek en de tas met cadeautjes en met name het boek 'De Schuilplaats'.



Ria met Polina

Alleen God kan helpen

Het bezoek bij de nog jonge Joeri was ook aangrijpend. We werden door hem opgewacht langs de straat. Hij bracht ons naar zijn flat. Hij liep moeilijk. Joeri is een nog jonge vader van ééneveertig jaar die lijdt aan een ernstige zeldzame ziekte; de ziekte Rendu-Osler-Weber. Een erfelijke aandoening van de bloedvaten met vaak bloedingen en bloedneuzen en altijd koorts of verhoging. Joeri liet wat foto's zien en ook plekken op zijn been: "Zeven jaar geleden kwam de ziekte openbaar. Ik kan niet meer werken. We woonden



Joël en Joera

hier met zijn drieën, maar een jaar geleden is mijn vrouw met ons kind weggegaan. Ze kon het niet uithouden. We zijn nu officieel gescheiden." Joeri vertelde dat hij op internet contacten heeft gelegd met mensen die ook aan deze ziekte leiden. "Ik heb ook een behandeling gevonden in een privé kliniek in Duitsland van vier dagen. Dat kost € 8500." Op onze vraag of hij niet naar Israël wil voor behandeling, antwoordde hij: "Daar is het heel warm, dan worden de bloedingen erger. Ik zou wel naar Duitsland willen, maar de consul was niet blij met mijn plan." Joeri heeft uiteindelijk een invalidenindicatie gekregen. Hij krijgt nu ongeveer € 45 per maand. De situatie voor Joeri lijkt uitzichtloos. Zijn enige vreugde is zijn zoontje die af en toe door zijn ex-vrouw wordt gebracht als zij naar de kapper gaat. Daar geniet Joeri natuurlijk van. Op de vraag of hij gelovig is, antwoordde hij: "Ja, zeker; alleen God kan helpen." We vroegen of we mochten bidden. Dat wilde hij graag. We zullen in contact blijven om te zien wat we nog doen kunnen.

Allebei een zoon in de gevangenis

De twee vriendinnen Natalja (64 jaar) en Tsjarna (65 jaar) waren voor het bezoek bij elkaar in huis, zodat we hen tegelijk konden bezoeken. Natalja heeft het niet gemakkelijk in haar leven. Een maand geleden kreeg ze een insult. Haar oudste zoon, die een vrouw en kinderen heeft, zit in de gevangenis omdat hij een meisje aangereden heeft vorig jaar. Hij heeft zes jaar gekregen. We vroegen: "Gaat u op bezoek?" Natalja antwoordde: "Eerst ging ik bijna elke dag, maar na het insult minder vaak." Omdat Natalja ook nog suikerpatiënt is en hartklachten en een hoge bloeddruk heeft, zijn we



Natalja en Tsjarna

haar gaan sponsoren. Haar kinderen kunnen haar niet helpen. De jongste zoon heeft ook een eigen gezin. Haar oudste zoon moet zelf geholpen worden. Natalja stuurt af en toe voedsel naar hem in de gevangenis.

Haar vriendin Tsjarna woont niet echt dichtbij, maar ze is als 59 jaar haar beste vriendin. Tsjarna's man is 25 jaar al geleden overleden. Haar kinderen, die toen zes en elf waren, moest zij alleen opvoeden. Allebei zijn ze getrouwd en hebben één kind. Helaas bevindt de jongste, Viktor, zich ook in de gevangenis, in de buurt van Rovne. Zijn vrouw heeft hem verlaten. Tsjarna stuurt Viktor ook voedsel in de gevangenis. Tsjarna heeft ook lichamelijke klachten en ze woont in een

"Ik heb al drie kaarten gekregen uit Nederland!"

oude flat. Er is geen geld om het op te knappen. Verdere familie heeft ze ook niet. Haar ouders en enige zus zijn allemaal overleden.

Toen we vroegen hoe hun ouders de oorlog hadden overleefd, gaven ze het antwoord dat we vaak gehoord hadden: "Mijn vader was aan het front en mijn moeder was geëvacueerd."

Wat toonden de vriendinnen zich dankbaar voor de hulp die Roechama hen biedt. We staken beide vrouwen een hart onder de riem door te vertellen dat de sponsors niet alleen financieel steunen maar ook voor hen bidden. We vertelden dat er ook een

kaartenschrijfgroep is, waarop direct gereageerd werd met: "Ik heb al drie kaarten gekregen" Op de vraag of ze van lezen houden, antwoordden ze, zoals we dat gewend zijn van 'Russische' mensen; "Ja, heel graag!" Dus zal het boek 'De Schuilplaats' zeker met interesse gelezen worden.

Geschept door een auto

Het laatste bezoek was bij het echtpaar Vasili en Loedmila. In februari waren zij de eerste in de stad die we bezochten. Omdat hun sponsor een pakket voor hen had meegegeven, bezochten we hen kort. Loedmila is Joods. Haar vader werd in de oorlog naar het front gestuurd. Dat werd zijn redding. Zijn hele familie in Vitebsk werd uitgemoord. Daarom verhuisde hij naar Tsjernovtsy waar hij een vriend had. Daar trouwde hij en werd ook Loedmila geboren. Loedmila trouwde met Vasili en er werden twee kinderen geboren. Hun dochter is getrouwd en woont in Litouwen. Hun zoon Orfey werd op vijfjarige leeftijd geschept door een auto en raakte zwaar gewond. Hij hield een ernstige vorm van epilepsie aan het ongeluk



Vasili, Loedmila en Orfey

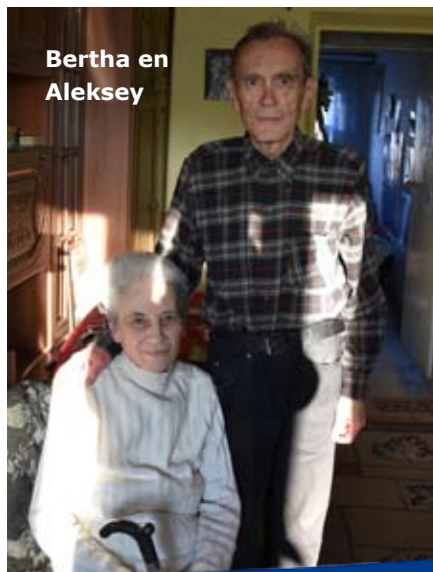
over. Werken kan hij niet. Hij krijgt een uitkering van omgerekend € 42. Vasili en Loedmila hun pensioen is zelfs nog iets minder. Omdat Orfey dure medicijnen nodig heeft, kunnen ze zonder hulp nauwelijks rondkomen. Het echtpaar toonde zich zo dankbaar. De zenuwachtige Vasili wilde het ons heel erg naar de zin maken en liep ijverig heen en weer om krukjes neer te zetten en een kleine theetafel te maken.

We waren blij dat ook Orfey er even bij kwam. Het gaat nu iets beter met hem. We konden zodoende ook een foto maken van hen drieën. Het pakket van de sponsor werd met blijdschap ontvangen en ook de tas met cadeautjes. We gaven daarnaast nog een CD met Hebreeuws/Russische

liederen. Ze houden allebei erg van muziek. Zij gaven een boek over Tsernovtsy mee voor hun sponsors.

Te weinig om van te leven

Evert en Tineke bezochten ondertussen ook drie gezinnen. Ze gingen op bezoek bij het joodse echtpaar Bertha (68) en Aleksey (71 jr), het was een nieuw echtpaar. Het was een flatje helemaal op de bovenste verdieping. Onze vertaler Vadiem (van de joodse gemeenschap) vertelde bij het instappen in de bus dat hij hoopte goed te kunnen vertalen. Het was de eerste keer dat we met hem op pad gingen. Dat ging overigens prima! Onderweg belde Vadiem dat we er aan kwamen. Na een wat schuchter begin begon Bertha al gauw te vertellen dat ze erg dankbaar was voor onze hulp. Ze stelde zichzelf voor en vertelde dat ze sinds haar 53ste invalide was en veel last had van haar nek: "Toen ik 45 jaar oud was, ben ik gevallen en brak toen iets in mijn rug. Hiervan heb ik nog steeds veel pijn. In de loop der jaren zijn mijn ogen ook sterk verslechterd en daardoor kom ik haast de flat niet meer uit." Toen we haar vroegen of ze ook een man had, vertelde ze: "Ja, ik ben getrouwd met Aleksey." We vroegen of hij ook thuis was. Ja dat was hij maar doordat hij bijna doof is, bleef hij liever in een andere kamer. We vroegen of we hem straks nog wel een hand mochten geven; dat was goed. Ze ging verder: "Hij doet verder veel voor mij, maar hij heeft ook veel problemen met zijn gezondheid. Door een buikoperatie is hij erg afgevallen. Ik krijg een klein pensioen en nog wat aanvullende hulp via Chesed voor de medicatie en wat voedsel. Maar dat is



Bertha en Aleksey

veel te weinig om van te leven. Gelukkig komt de patranas (thuiszorg) twee keer week voor de schoonmaak."

Ze hebben één zoon, die getrouwd is en in Duitsland woont; die hebben een dochter en een zoon. Met veel trots liet ze de foto's zien. Ondertussen kwam daar opeens toch Aleksey binnen, sterk vermagerd maar toch zeer vriendelijk probeerde hij contact te zoeken. Hij zei: "Hou je van schaken?" Ik zei dat ik daar wel van hield en verwachtte dat we samen een spelletje gingen doen, maar hij pakte een oud schaakstuk. "Alsjeblieft, die wil ik je graag geven". Met dankbaarheid nam ik het aan, zo klein maar zo waardevol. Tineke kreeg nog een klein beeldje.....en zo hadden ze samen wat uitgezocht om ons ook iets te geven. Met blijdschap namen ze het boek van de familie Ten Boom aan en natuurlijk de tas met o.a. Nederlandse kaas en stroopwafels. Dit was het eerste bezoek wat we mochten doen in Tjernovsti.

Profvoetballer

We gingen door naar Oleg, ook hij is een nieuwe gesponsorde. Onderweg belde Vadiem dat we er aan kwamen. Gelukkig hoefden we niet heel ver te rijden. Vadiem is best een flinke kerel en al hoewel er drie mensen voor in de bus kunnen, was het best heel krap. Oleg wachtte al op ons. We ontmoetten een hele vrolijke man die op zijn bed zat. Ook hij had last van licha-



Oleg

melijke ongemakken en kon moeilijk uit de voeten. Oleg vertelde dat drie keer per week de patranas kwam. Zij neemt hem ook mee naar buiten; alleen doet hij dit niet. Koken doet hij zelf niet meer, een vrijwilliger brengt

hem eten. Oleg is gescheiden en woont nu alleen. Zijn vrouw woont in Israël, evenals zijn broer. Als hij jonger zou zijn, zou Oleg ook graag naar Israël gaan. Nu ziet hij dit echt niet meer zitten. Vroeger was Oleg professionaal voetballer. We vroegen Oleg het een en ander over zijn verleden. Hij vertelde: *"Ik ben in Tsernovtsy geboren, mijn ouders leven niet meer. Mijn moeder heeft tijdens WOII gevochten bij het rode leger, maar werd al snel opgepakt en moest werken in een vrouwenwerkkamp bij Berlijn. Ze heeft nooit verteld dat ze Joods was, ze zei dat ze Armeens was, ook sprak ze vloeiend Duits."* Ook Oleg gaven we een tas met spulletjes uit Nederland met o.a. weer de Hollandse kaas en stroopwafels. Met veel oh's en ah's werd de tas in ontvangst genomen en met het wasmiddel zou de patranas wel heel erg blij zijn, dacht hij. Ook Oleg kreeg het boek van de familie Ten Boom. Hij keek en luisterde aandachtig toen Evert vertelde waar het over ging. We namen weer afscheid en gingen naar de volgende.

Met z'n vieren op de voorbank

We wurmden ons weer in de bus en gingen naar Jekatharina. Het was wat lastig vinden waar ze woont. Vadiem belde ondertussen nog een paar keer en na een paar keer keren en nog een keer vragen zagen we haar ineens staan langs de weg. Vadiem vroeg of het nog ver was. Ze zei: *"Ja, nog een stuk rechtdoor"*. Hoe gingen we dit doen? Tineke zei: *"Kom er maar bij hoor, plek zat"*. En zo gingen we met vier man en met Jekatharina op schoot een hobbelig pad op naar haar huisje. Gelukkig was het droog, anders was het wel lastig te rijden. Al hobbeland kwamen we aan. Ze liet ons gelijk een kaart zien die ze uit Nederland had gehad en vroeg of deze van de sponsor is. We legden uit dat deze niet van de sponsor is, maar dat er in Nederland ook mensen zijn die kaarten schrijven voor de Joodse mensen in Oekraïne. Dat vond ze wel heel erg bijzonder, dat er mensen in Nederland zijn die haar een kaart sturen. Jekatharina was nog meer verbaasd toen ze hoorde dat haar sponsors voor haar stonden. Ze kon



Met Jekatarina

het bijna niet geloven. We lieten onze foto zien die in de mand cadeautjes zat, die we voor haar mee hadden genomen. Dikke tranen liepen over haar wangen en we werden helemaal plat geknuffeld. Ze reageerde: *"Hoe kan ik jullie bedanken?"* Ze nam Tineke bij de hand en toen liepen ze samen haar huisje in. Het was erg armoedig binnen. Het was een kleine kamer, waar op hout gekookt werd. Een gordijntje maakt een afscheiding tussen wonen en slapen. Toen vertelde Jekatharina het een en ander over haar familie: *"Ik heb een broer die nu in Israël woont."*



Met z'n vieren voorin

Ik woon al 30 jaar op dit plekje langs de rivier. De eerste jaren heb ik samen met mijn man in het huis gewoond, hij is 20 jaar geleden overleden. Samen kregen we een dochter en twee kleindochters." Vroeger heeft Jekatharina bij de spoorwegen gewerkt. Hiervan krijgt ze nu een pensioen van 2300 grivna, omgerekend ongeveer 70 euro. Toen we haar vroegen hoe het met haar gezondheid ging, zei ze: *"Ik bereid me voor op m'n begrafenis"*. Ze moest er zelf wel erg om lachen en merkte op dat het wel redelijk gaat. Ze heeft medicatie voor haar bloeddruk, deze is de ene keer te hoog en dan weer te laag. Vlak voor dat we weg gingen, liet ze nog haar tuintje zien. Hier verbouwt ze van alles. In Oekraïne is het echt een zegen als je een tuin hebt, waar je je eigen groente

kan verbouwen. Ook hier gaven we het boek van de familie Ten Boom en het lekkers uit Nederland. Inmiddels was het al aardig donker geworden en moesten we helaas afscheid nemen van deze hartelijke vrouw. We kregen nog twee flessen eigengemaakte wijn mee en moesten toen echt weg. Ze zwaaide ons uit totdat we uit het zicht waren. We voelden ons bevoorrecht dat we 'onze' Jekatharina mochten ontmoeten. Met het geld, kaarten en aandacht uit Nederland maken we echt verschil voor de mensen hier. We hebben het al zo vaak mogen zien, de enorme dankbaarheid en vreugde die de bezoeken met zich meebrengen. Vaak is de somberheid, het verdriet en de ellende van de gezichten af te lezen. En bij het afscheid nemen is er dan vreugde en dankbaarheid en weer een sprankje hoop in hun donkere bestaan. Blijf bidden en geven aan Gods oogappel in Oekraïne, ze hebben u nodig!

We hobbelden weer terug over het weggetje langs de rivier naar de bewoonde wereld. We zetten Vadiem af gaven hem een dikke knuffel en bedankten deze lieve man voor het verhalen.

Kunstenaar

Wim en Ria bezochten 's avonds nog de kunstenaar. Hij is een goede kennis van Ella, die zelf ook schildert. Hij had hen uitgenodigd omdat Wim belangstelling heeft voor de geschiedenis van Tsjernovtsy. Zijn kunstwerken zijn indrukwekkend. In een boek zijn 50 replica's opgenomen. Dit boek kregen we mee. Wij gaven hem 'De Schuilplaats' en de brochure 'De vrouw dronken van het bloed'. Een paar dagen later gaf Ella door dat zij de brochure te lezen had gekregen. Het had haar erg aangesproken.

Op het nippertje ontsnapt

We aten met elkaar om negen uur 's avonds nog pizza in een restaurant niet ver van het hotel.

Dinsdagmorgen bezochten we eerst Ella om wat geldzaken te bespreken. We zullen ook vijf nieuwe gezinnen gaan sponsoren. We bekeken in de hal nog de prachtige schilderijen die Ella gemaakt had. Ze heeft werkelijk talent. Daarna bezochten we sa-



De kunstenaar

men met Ella Leonora, de 92-jarige moeder van Vadiem, de eerste van de nieuwe gezinnen. Zij is holocaust overlevende. Zij overleefde de oorlog omdat zij met haar moeder op tijd vluchtte. Vadiem ontving ons. Hij vertelde dat hij bij zijn moeder in het appartement slaapt, omdat zij eigenlijk niet meer alleen kan blijven. Zij sliep, dus praatten we in de kamer ernaast met Vadiem. Hij vertelde: "Mijn moeder met oma en nog een broer van haar zijn ternauwernood ontsnapt aan de Duitsers. Toen de Duitsers in hun stad, Chersom, kwamen, konden ze net nog weggelopen door de rivier de Dnepr over te steken met een bootje. Daarna hebben ze 50 kilometer gelopen voordat ze ergens met de trein verder konden reizen."

Omdat haar broer in het leger is omgekomen, kregen ze van de regering geld. Daarvan hebben zijn ouders deze flat kunnen kopen: "Ik ben hier geboren", vulde Vadiem aan. De hulp die zijn moeder nodig heeft en die aan Roechama gevraagd werd, komt bovendien op de hulp die zij krijgt van Chesed. Ze krijgt een maandelijks bedrag en daarnaast alleen drie keer week een huishulp. Vadiem: "Ik probeer de medicijnen te minderen die ze nodig heeft. Ze had veel medicijnen nodig omdat ze wonden op haar been had. De ontstekingen zijn nu weg."



Leonora

Gezien hoe joden werden weggevoerd

Tijdens het gesprek werd moeder Leonora wakker. Ze vroeg aan haar zoon Vadiem wie er waren. Toen hij vertelde dat er Hollanders op bezoek waren, kwam ze tot leven en ging na de eerste begroeting overeind op bed zitten. Ze begon al gauw te vertellen over haar leven: "Mijn man werkte bij de spoorwegen. Hij is in 1999 overleden. Bij ons thuis woonde ook een zus van mijn moeder. Zij zorgde voor het huishouden. Mijn vader was legerofficier. We zijn daarom ook vaak verhuist." Daarna kwam het verhaal van de vlucht: "Tijdens de eerste dagen van de oorlog woonden we in Chersom. Vader had altijd een koffertje met spullen klaarstaan. Hij vertrok gelijk naar het front. Twee maanden later op de dag dat de Duitsers in Chersom kwamen, zijn we met zijn drieën met andere vrouwen en kinderen met een boot naar de overkant van de rivier gebracht. Niet dat we bang waren dat ze de Joden zouden doden, dat wisten we toen nog niet, maar omdat we als gezin herenigd wilden worden. Tante bleef achter, zij was met een Rus getrouwd en ging ook naar de kerk, daarom ontkwam ze aan de Duitsers. Zij heeft wel alles gezien, hoe de Joden werden weggevoerd. Ook dat de rabbijn zijn lange baard in brand werd gestoken." Voor haar 92 jaar is ze nog goed bij de tijd, al vertelt ze sommige dingen twee keer.

We besloten nog een Hebreeuws lied voor haar te zingen. Toen we 'Ose Sjalom' zongen en begonnen te klappen, klapte ze mee. Ze genoot zichtbaar. Toen we naar Vadiem keken, zagen we tranen in zijn ogen. Wat genoot hij ervan dat hij zijn moeder zo blij zag. Hij zei ook: "Voor mijn moeder is dit zo waardevol, dat ze bezoek krijgt en aandacht." Leonora kan zelf nog lezen, dus gaven we haar bij alle cadeautjes ook het boek de Schuilplaats. We namen afscheid. Beiden zeiden welgemeend: "Kom nog eens terug!"

Chesed Shoshana

We gingen nog langs het kantoor van Chesed Shoshana. Ilya gaat zelfstandig verder met de organisatie in deze plaats. Terwijl alle holocaustoverlevende nu onder Vinnitsa vallen. In februari had Ilya ons de 'dokterskamer'

laten zien, die nagenoeg leeg was. Hij vroeg of we hem wilden helpen met dokterspullen, zoals verband en kleine apparatuur. Een sponsor had hier het één en ander voor verzameld. We overhandigden twee big shoppers, die dankbaar aanvaard werden.

Ilya vertelde verder dat ze voor het programma "Warm huis" geld nodig hebben om de vaste lasten te kunnen betalen: "Vooral het gas is erg duur. We betalen voor 1000m3 gas \$550. We willen de programma's door laten gaan in de winter." Omdat een gemeente geld had meegegeven, besloten we ook een bijdrage hier achter te laten.

Eén directeur voor alle regio's

Na nog met elkaar op de binnenplaats op de foto gegaan te zijn, vertrokken we richting Chmelnitsky. Drie uur later kwamen we aan bij het nieuwe gebouw, ruim voor sluitingstijd. De directeur Igor was ook aanwezig. In zijn kamer spraken we met hem: "De situatie is weer slechter geworden, de financiering vanuit JOINT wordt steeds minder. Ook Rovne gaat sluiten. Ze willen nu voor alle regio's één directeur en daar hebben ze mij voor gevraagd. Daarom bezoek ik om de beurt elke regio, maandag ben ik in L'vov geweest, over zes weken ga ik naar Uzgorod." Op de vraag of we hem daar mee konden feliciteren, schudde Igor zijn hoofd. Het



Ons team met directeur Igor

vraagt natuurlijk heel veel. Ook voor Igor die wel geniaal lijkt op verschillende gebieden. We merkten opnieuw dat hij heel betrokken is op mensen. Hij bezoekt de verschillende gezinnen waar nood is persoonlijk en beoordeelt dan of en hoe er hulp geboden kan worden. Zo heeft hij ons als stichting Roechama al heel vaak mensen aangeboden die een sponsor nodig

hebben. Als Igor sponsorhulp vraagt, dan weten we ook dat er echt hulp nodig is. Hij gaf ook deze keer een paar voorbeelden van mensen die om hulp kwamen vragen. Zoals bijvoorbeeld vader Katso, die grote problemen had met zijn huis: "Hij heeft twee uur hier zitten huilen. Toen zei ik: Nu is het wel genoeg."

Igor gaf ook nog een rondleiding door het hele gebouw. Het is nu helemaal klaar, ook de 'theaterzaal' en de 'de galerij' die ook voor jongeren ingericht is. We raakten opnieuw onder de indruk van hoe alles in het gebouw functioneel en educatief en ook praktisch is ingericht.

Kapotte ruggenwervel

We brachten deze eerste avond in Chmelnitsky een bezoek aan vier mensen. Eerst bezochten Jefiem. De man die vanwege een kapotte ruggenwervel niet kan zitten en daarom altijd staat of ligt. Ondanks dat is hij altijd optimistisch. Wim en Ria hadden van hun kleinkind Levi een pakketje meegekregen voor Jefim, omdat Jefim zo gek is op hem. "Levi is mijn grote vriend", zei hij ook nu weer. Wat was hij blij, vooral met de stoere foto's van Levi zelf en een zelfgemaakte tekening. Jefim liet ook nog zijn schoenen zien: "Deze hebben jullie vier jaar



Zo blij met de foto's van Levi

geleden meegebracht, ze zijn nu uitgelopen. Kan ik nieuwe krijgen, maat 42, sportschoenen van leer?"

Hebben jullie misschien een Bijbel

Daarna gingen we bij de twee zussen Ira en Hanna op bezoek. Zij wonen om de hoek, heel dichtbij. Zij stel-



Een Bijbel voor Hannah en Ira

len een bezoek zo op prijs, om ons even te kunnen zien en te kunnen bijpraten. Ze zeiden dat ze een beetje verdrietig waren omdat een goede vriendin, Rosa, naar Israël was gegaan. Ook roemden ze Igor: "We eren hem heel erg, als hij met pensioen gaat..." Ze wilden zeggen: "Hoe moet het dan toch verder?"

We vroegen nog naar de vrouw waarvan ze de vorige keer vertelden dat zij op bezoek komt en met hen uit de Bijbel leest: "Ja, ze komt nog regelmatig. Hebben jullie misschien een Bijbel?" We waren door onze grotere Bijbels heen, maar er was wel een klein exemplaar. Al zullen ze die zelf niet kunnen lezen, de vrouw die op bezoek komt, kan dat zeker wel. Wim las uit Johannes en uit de brief van Johannes over het licht van de wereld en ook over het in het licht wandelen. We merkten ook nu weer dat hun harten open stonden.

Dat jullie zouden komen

Sofia had al lang naar ons uitgezien en ook deze keer had ze een maaltijd bereid, waar ze naar eigen zeggen twee dagen mee bezig geweest was. Twee dagen geleden was ze jaren geweest. Olga vroeg: "Had u nog wensen voor uw verjaardag?" "Ja," antwoordde ze zonder aarzelen, "dat jullie zouden komen. Ik skyp iedere week met Ria en geef ook altijd de groeten." Hans bedankte Sofia voor haar medeleven i.v.m. het overlijden van hun dochter Deborah. Sofia keek erg verdrietig: "Ja, dan denk ik in zo'n land als Nederland, dan zullen mensen toch wel beter worden, maar nee." Over haar zoon Sasha zei Sofia: "Hij is thuisgebleven om mij te helpen met het klaarmaken van de maaltijd. Hij heeft nu eindelijk ook een invaliditeitsindicatie, vanwege zijn slechte ogen. Hij heeft spuiten in zijn ogen gekregen. Die waren heel duur." Over haarzelf vertelde Sofia dat



Op bezoek bij Sofia

ze last van schildklier heeft. Ook heeft ze twee keer een bloedneus moeten laten dichtbranden.

Het was een gezellig bezoek. We sloten af met een stuk te lezen uit het Woord van God. Aan de hand van het verloren schaap uit Lukas 15 legde Wim uit hoe er blijdschap bij God is over elke zondaar die gevonden wordt. Dat het bloed van Jesjoea reinigt van alle zonden. En dat alleen 'geloof' gevraagd wordt. Sofia dacht diep na en stelde een paar vragen, waar zij ook antwoord op kreeg. Elke keer merken we dat er meer opening is om het Woord van genade en vergeving te delen. Er werden cadeautjes uitgewisseld en daarna moesten we toch echt afscheid nemen.

Teruggekeerd uit Israël

Woensdagmorgen kwam Ira ons ophalen en brachten we eerst een fiets bij haar thuis voor haar neef van twaalf jaar. Daarna ontmoetten we bij Chesed nog Irina en haar dochter en ook Natasja. Voor beide gezinnen had hun sponsor een pakket meegegeven. Wat waren ze er blij mee. Natasja was eigenlijk opgenomen in het psychiatrisch ziekenhuis, maar voor dit bezoek mocht ze zowaar een dag het ziekenhuis verlaten.

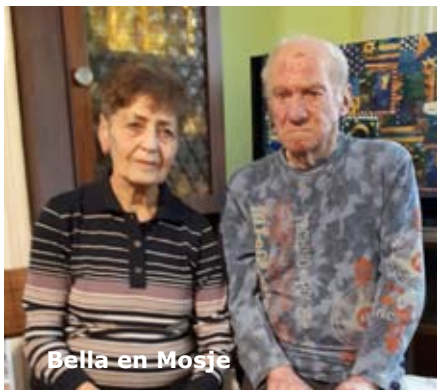
We haalden bij Chesed nog wat spullen op die wij mooi mee konden nemen voor de plaatsen Stari-Konstantinov en Sjepetovka waar we bij nieuwe gezinnen op bezoek zouden gaan. Maar eerst reden we in Chmelnitsky nog naar het appartement van de familie Katso, in een soort van gemeenschapshuis. Het gezin bestaat uit vader Igor, moeder Jelena en hun drie kinderen Jeva, 6 jaar, Grisha, 4 jaar en een pas geboren baby. Jeva was naar school. Hoewel vader Igor al 50 jaar is, was er een maand eerder een meisje geboren. Het gezin heeft veel moeten doorstaan. Igor heeft in Israël gewoond. Daar overleed zijn eerste

vrouw. Hij keerde negen jaar geleden terug en leerde de elf jaar jongere Jelena kennen. Ze keerden naar Israël terug, maar ze konden voor Jelena en de kinderen, die daar geboren werden, geen vaste verblijfsvergunning krijgen. Dus keerde het hele gezin terug naar Oekraïne, ze konden een onafgewerkt appartement betrekken. Op het platteland begon Igor aan een huis te bouwen. Igor raakte echter zijn baan kwijt na een ongeluk waarbij zijn hersenen beschadigd raakten en hij verlamd raakte. Na lange behandelingen kan hij weer lopen. Maar het gezin kon het alleen niet meer redden. Dus was er een sponsor gevraagd en gekregen.

Wat waren Jelena en Igor blij en zeker ook Grisha die blij was met zijn 'nieuwe' fietsje en rugzakje. We lieten ook de tas met cadeautjes achter en het boek *De Schuilplaats* waar Jelena veel belangstelling voor had.

We strijden al zeven jaar

Het was anderhalf uur rijden richting het noorden. In Stari-Konstantinov ontmoetten we Bella, de medewerkster voor Chesed in deze plaats. Met haar reden we naar het Chesed gebouwtje. Het is nog in gebruik, al hoewel de kachel niet brandde; het was er koud. Na de korte rondleiding gingen we met Bella bij haar thuis op bezoek. Haar man Moshe heeft zes jaar geleden een insult gehad: *"Wij strijden al zeven jaar met het leven, zijn spraak was helemaal weg."* Bella verzuchtte: *"Al ons inkomen gaat naar de apotheek. Je begrijpt hoe moeilijk het voor ons is. Wij leven dankzij mensen met een groot hart."* Mosje werd ook gehaald en naast zijn vrouw neergezet. Hij werd al gauw emotioneel. Bella is een heel dappere vrouw. Ze vertelde dat ze elke morgen om zes uur opstaat om haar man te verzorgen; uit bed halen, douchen, aan kleden en eten geven.



Bella en Mosje



De bovenzaal van de synagoge

Daarna gaat ze naar 'kantoor' om haar werk voor de Joodse mensen te doen. Het echtpaar heeft één dochter en twee kleinkinderen. Bella vertelde: *"In de oorlog zijn verschillende van onze familieleden omgekomen. Mosje's moeder was met Mosje en drie broertjes en zusjes geëvacueerd. Opa dacht dat hem niets gedaan zou worden. Heel de rest van de familie is opgehaald en doodgeschoten in het bos. We zijn al tien jaar bezig om alle gegevens te verzamelen."*

We bemoedigden haar door het boek *'De Schuilplaats'* aan te bieden. Ze zei: *"Ik zal het zeker lezen."*

Hij is de Zoon van David

We reden door naar Sjepetovka. Als eerste gingen naar de synagoge om spullen van Chesed af te geven. Daar was ook ons contactpersoon Aljona. Tot onze verbazing zagen we bij de synagoge ook een echtpaar dat we een aantal jaren geleden in de Messiaanse gemeente in Zitomir ontmoet hadden, 130 kilometer naar het oosten. Zinovy en zijn vrouw Rosa ontvingen ons hartelijk en gaven een rondleiding in de synagoge. Zinovy bleek zelfs hoofd van de synagoge te zijn: *"In 1991 heeft de regering het gebouw teruggegeven. De bovenzaal is net als de hele synagoge opgeknapt met hulp uit Polen."* Rosa vertelde: *"De bovenzaal is verhuurd geweest. Hij werd gebruikt voor volleybal en basketbal."* Het was nu een prachtige ruimte, geschikt om als eetzaal gebruikt te worden. Rosa vroeg of we wilden bidden voor de ruimte. Toen we ons gebed afsloten met 'in de naam van Jesjoea haMessias', voegde Rosa er aan toe: *"Hij is de Zoon van David."*

Twee ongetrouwde zussen

We bezochten de zussen Ira en Dora. Zij zijn altijd samen geweest en hebben geen gezin. Beiden zijn met pensioen. Ira, 61 jaar, is de jongste. Bij haar was een aantal jaren geleden

borstkanker ontdekt. Na een operatie en verschillende chemokuren lijkt de kanker weg, maar er zijn wel complicaties opgetreden met haar maag en darmen. Omdat ze veel dure medicijnen moet gebruiken, worden de zussen door Roechama gesponsord. Dora, 66 jaar, is suikerpatiënt en heeft een dieet. Hun pensioen bedraagt 2300 Grivna (€71, na 37 jaar werken) en 2600 Grivna (€81, na 40 jaar werken). Ira zei over haar gezondheid: *"Geve God dat het niet slechter zal worden."* De zussen gaan soms samen wandelen. Over hun familie gedurende de oorlog zeiden ze: *"Onze moeder en oma zijn geëvacueerd. Onze vader en zijn broers zaten in het leger. Uit het gezin van onze vader zijn alle vrouwen doodgeschoten."*

We bemoedigden de zussen door hen beiden een boek te geven naast de tas met cadeautjes.

Hij weet gewoon wat ik nodig heb

De volgende die we bezochten was Genja, een vrouw van 68 jaar. We werden heel hartelijk ontvangen. Tijdens het hele bezoek heeft Genja alleen maar gestraald: *"Ik woon alleen en heb geen gezin. Ik heb mijn hele leven hier gewoond. Mijn ouders zijn gestorven; mijn moeder vier jaar geleden."* Omdat haar moeder overlevende van het getto was, waren er tot haar dood geen financiële zorgen, omdat de uitkering van de claims uit Duitsland voldoende was. Tot haar dood heeft Genja haar verzorgd. Nu heeft zij het financieel erg zwaar omdat ze een klein pensioen heeft en Genja vaak ziek is. We zagen dat het flatje gerepareerd is. Daar heeft Chesed voor gezorgd. Genja zei wel een paar keer dat ze Igor (de directeur van Chesed) heel erg eert: *"Ik wil een heel nederige buiging maken voor Igor. Hoeveel ik van hem houd, weten jullie niet! Hij*



Een dankbare Genja



Joël met de nieuwe radiator voor Genja

weet gewoon wat ik nog heb. Hij was hier en ik zei: "Ik heb niets nodig!" Hij zei: "Mond houden!" Hij ging naar het balkon en zei dat de ramen vernieuwd moesten worden; het tochtte." Het geld van de sponsor is gebruikt om een nieuwe divan te kopen. Het oude had een gat in het midden en was niet meer te beslapen. Wat was Genja ook nu in haar sas met het bezoek. En toen ze ook nog een elektrische radiator kreeg en een tas met cadeautjes kon ze haar geluk niet op.

Groot verdriet

Het volgende bezoek bij Olga, een tienermeisje van 13 jaar, maakte veel indruk. Er is zo'n groot verdriet in het leven van haar, haar zus Maria en haar vader Vladimir gekomen. Haar moeder is nog maar twee maanden geleden overleden. Haar foto hing aan de muur. Vladimir vertelde moeilijk: "Ze was nog maar 41 jaar. In januari na de operatie werd de diagnose gesteld dat ze kanker had." Olga zei



Olga was heel blij met de tekenspullen

niet veel, ze lachte wat verlegen. Ze wordt nu door haar vader opgevoed. Haar zus Maria studeert in L'vov. De hulp van een sponsor is nodig omdat Vladimir de twee kinderen wil geven wat ze nodig hebben; de studie van Maria is ook niet gratis.

Toen we Olga vroeger wat zij later wilde gaan doen, zei Vladimir voor haar: "Zij wil iets met tekenen doen. Ze maakt al mooie schetsen." Wij reageerden direct enthousiast en er werd gauw tekenpapier en een verfpakket gehaald. Wat was ze daar blij mee: "Die wilde ik zo graag hebben," reageerde ze. Bij Vladimir kwam voor het eerst een lach op zijn gezicht. Hij genoot ervan: "Haal eens wat tekeningen," vroeg hij Olga. Toen liet ze vol trots, nog wel wat verlegen, een paar prachtige tekeningen zien. Vladimir kwam ook los. Hij ging weg en kwam even later terug met twee potten honing van zijn eigen bijen. Een heerlijk kado. Wij gaven op onze beurt de tas met cadeautjes met o.a. de kaas en ook een toepasselijk boek.

Passende winterjas

Als laatste gingen we bij Aljona zelf op bezoek. Haar dochter Anna, 6 jaar, is ook opgenomen in het sponsorplan. Aljona is gescheiden en haar ex-man kijkt niet naar Anna om. Hij betaalt maar een klein beetje alimentatie. Omdat Anna sinds een paar maanden naar school gaat is er veel geld nodig voor schoolspullen en kleding. Aljona had haar best gedaan om wat lekkers voor ons klaar te maken. Dat ging er wel in na al die bezoeken. We waren blij dat we ook wat schoolspullen bij ons hadden en zelfs een goed passende winterjas voor Aljona, die ze vol trots aantrok en 'showde'. Ook de tas met spullen en het boek 'De Schuilplaats' werd blij in ontvangst genomen. Toen was het tijd om terug te rijden naar Chmelnistky, waar we kort na het invallen van de duisternis aankwamen in het Chesed gebouw.

Terwijl de mannen in de stromende regen de busjes uitlaadden, spraken de vrouwen met Vladislava en haar moeder en oma. Zij waren naar het Chesed gebouw gekomen, om een pakket in ontvangst te nemen en om kennis te maken.



Aljona en Anna

Geve God dat deze oorlog eindigt

De volgende morgen wachtte Mila ons beneden in de hal van het hotel al op, om samen met ons te ontbijten. Zij was vroeger ons contactpersoon en wordt samen met haar man ook gesponsord. Zij was onverwachts naar Israël gegaan naar haar kleinkind Misha, die met een programma naar Israël was gegaan. Zijn vader, Mila's schoonzoon, was plotseling overleden en hij miste zijn moeder en oma heel erg. Mila: "Hij is nu bijna 18 jaar. Hij heeft nog steeds heimwee. Hij moet over een jaar het leger in. Dat moet iedereen, dus hij heeft geen keuze." Over haar zoon vertelde ze ook nog: "Hij zat in het leger en raakte gewond in het oosten, doordat de auto waar hij inzate explodeerde. Hij is uit het ziekenhuis en dient nu in Moekatsjevo. Geve God dat deze oorlog eindigt. Het is allemaal politiek, de volken zijn niet tegen elkaar."

We gaven ook Mila een tas met cadeautjes en daarna ging ze nog met ons mee om de weg te wijzen naar het volgende gezin, waar we ook een pakket voor hadden.

De nog jonge Marina, 34 jaar, en haar zoontje Artom, van één jaar en twee maanden, waren als enigen thuis. Haar man Sergey was aan het werk. Soms heeft hij tijdelijk werk, maar er is geen vast inkomen. Dima, hun zoon van 9 jaar, was naar school. Het gezin is een maand geleden naar Chmelnistky verhuisd uit de plaats Poljona vandaan: "De moeder van mijn man heeft 16



Hans met de kleine Artom

jaar in Italië gewerkt. Zij heeft deze flat kunnen kopen. Als zij hier is, woont ze in dit huis, verder mogen wij het bewonen. We zijn hierheen gekomen omdat ik mijn man anders bijna niet zie. Mijn moeder woont nu alleen; we missen elkaar erg. Volgende week ga ik voor een week naar haar terug en Sergey komt dan ook."

We begrepen dat Marina het zonder haar moeder erg zwaar had. Ze bedankte de sponsor; "Van dat geld kunnen we medicijnen en voedsel kopen." Naast de tas met cadeautjes hadden we ook nog wat speelgoed.

Alleen omdat ze Jood waren

Na dit bezoek gingen we nog langs het massagraf, dat niet ver van de weg naar Vinnitsa af ligt. Het is altijd weer indrukwekkend om er te zijn en te bedenken, dat onder de gedenksteden en monumenten de lichaamsresten liggen van bijna 9000 Joodse mannen, vrouwen en kinderen. Vermoord, alleen omdat ze... Jood waren.

Op weg naar Vinnitsa, sloegen we linksaf, de weg naar Chmelnik op. Daar woont de familie Shoelietsjenko. Vader Sergey en zoon Sergey van 16 jaar waren niet thuis en ook Vitalik van 9 jaar niet. Natasja met de kleine Ira van twee ontving ons gastvrij. Het gezin had ook een dringend een sponsor nodig omdat Sergey geen vast werk heeft en Natasja al thuis is



Natasja en Ira

vanaf de geboorte van dochtertje Ira. Natasja is door haar oma opgevoed, omdat haar ouders niet naar haar omkeken. Ze trouwde ook al jong en geld hadden ze ook niet voor een opleiding. We zochten nog wat kleding, omdat Natalja aangaf eigenlijk alles nodig te

hebben. Voor de beide mannen in het gezin hadden we niet veel, daarom lieten we wat extra geld achter, zodat ze zelf nog wat zouden kunnen kopen.

Steeds groter en belangrijker

In Vinnitsa aangekomen, werden we direct uitgenodigd bij directeur Vova in zijn kantoor. Hij herhaalde wat we eigenlijk al wisten: "Vroeger had iedere provincie zijn eigen Chesed. Hier in Vinnitsa bestaat het al 25 jaar. Het meeste geld ervoor kwam uit Duitsland. Holocaust overlevenden sterven, het budget wordt heel beperkt. Daarom blijven er nog maar een paar Cheseds over. In heel West-Oekraïne blijven er tweeënhalve over," zo zei Vova serieus: "Een in Kiev, één in L'vov en die halve dat is Vinnitsa. Ja wij blijven over, omdat hier de meeste oorlogsslachtoffers nog leven."

Over Roechama zei hij het volgende: "Jullie organisatie wordt steeds groter en belangrijker. Jullie komen nog dichterbij dan vroeger. Jullie kunnen niet voorstellen wat dit betekent voor de mensen."

Met Tanja, onze contactpersoon in Vinnitsa, bezochten we daarna nog het kinderweeshuis in de stad, omdat dit weeshuis via Roechama ook geld had ontvangen. Daarvan zijn waardevolle spullen gekocht, zoals voor elk lokaal een 'plofstoel' en turnmatten voor in de gymzaal. De directrice gaf aan haar dankbaarheid uitdrukking door ons heel hartelijk uit te nodigen om een kijkje te nemen in het weeshuis, waar ook heel veel kinderen met een beperking worden opgevangen. We gingen de verschillende klassen langs en ook de slaapzalen. Het was overal heel kleurrijk en netjes en de kinderen waren zo lief en gelijk aanhankelijk. Daarna reden we naar ons hotel en gingen 's avonds nog op stap met Sergey. Het is inmiddels een traditie dat



De bus bij Chesed Vinnitsa

we elke keer als we in Vinnitsa zijn met deze eenzame jongeman een avondje doorbrengen. Sergey is al wees vanaf zijn kindertijd en heeft verder ook helemaal geen familie. We aten zoals gebruikelijk eerst pizza met elkaar en gingen daarna biljarten.

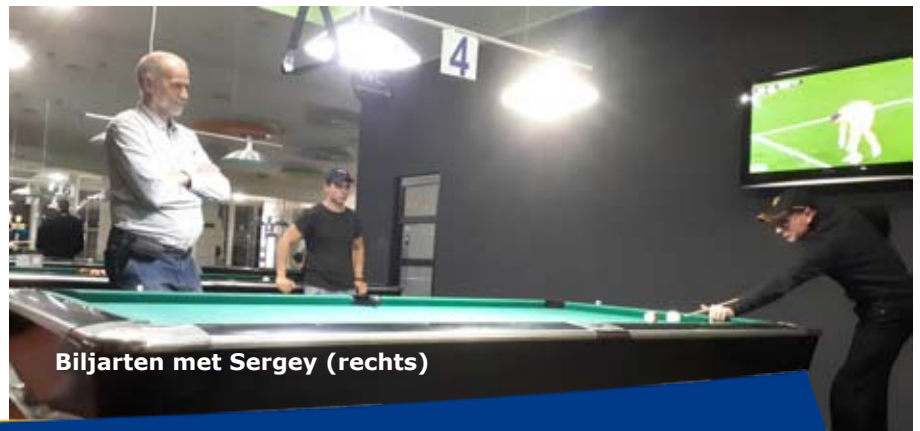
Weduwe Tanja

Vrijdagmorgen brachten we als eerste een bezoek aan de weduvrouw Tanja, 61 jaar. Tanja heeft het niet gemakkelijk. Haar kinderen wonen in het buitenland; één dochter woont in Duitsland en één dochter woont in Canada. Tanja: "Zij is met een orthodoxe man getrouwd, ze ontmoetten elkaar in Canada. Hij komt uit Belarus. Zij hebben zeven kinderen. Ik ben op hun bruiloft geweest. Soms nodigen ze me uit. Ik heb een half jaar lang daar opgepast."

Tanja ziet heel slecht. Ze heeft een ziekte aan haar netvlies. Ze kan er niet alleen op uit om boodschappen te doen. Vanwege deze handicap krijgt ze een invalidenpensioen, maar dat is omgerekend niet meer dan 46 euro per maand. We vonden het wel jammer dat we haar naast de tas met cadeautjes geen boek konden geven. Wel hadden we een CD met Hebreeuws/Russische liederen. Die lieten we bij haar achter.

We hebben zolang gewacht

Hierna bezochten we de jonge weduvrouw ook met de naam Tanja met haar drieling, Katja, Nastja en Sasja. We hadden veel kleding en speelgoed meegekregen voor hen. Wat een feest was dat voor de kinderen, die thuis



Biljarten met Sergey (rechts)



Kadootjes uitpakken!

gebleven waren uit school. "We hebben zolang op jullie gewacht," zei één van de schattige drie meisjes. Ze konden hun geluk niet op. Af en toe moesten ze even een vreugdedansje maken, vooral toen ze alle drie een paar pantoffeltjes aan kregen. Hun moeder en opa en oma genoten natuurlijk ook van de blijdschap van de (klein)kinderen. We zagen dat het hun huisje (twee kleine kamertjes) er heel ordelijk en netjes uitzag. De stapelbedden, gekocht van het sponsorgeld, laten ook wat meer ruimte om te kunnen wonen. Er heerst ook vrede in huis. Tanja heeft God gevonden, in het grote verdriet dat haar ten deel viel toen haar man zo plotseling overleed aan een hartstilstand, toen hij in Israël ging werken.

God geeft kracht

We kozen er voor om naar de stad Ilintsi te rijden, omdat daar Nastja met haar moeder en oma woont. We sponsoren dit zwaar gehandicapte meisje, maar hadden haar en haar familie nog nooit ontmoet. Het was wel een uur rijden, maar dat hadden we er graag voor over.

We werden heel hartelijk ontvangen door oma Natasja. Moeder Alina was bezig haar dochter te voeden. We zagen gelijk dat dat heel veel geduld vraagt om dat het letterlijk mondjesmaat naar binnen ging. Nastja kan niet lopen, zitten en praten. Alina vertelde over Nastja: "Ze slaapt slecht, dan op haar ene zij, dan op haar andere. Ik keer haar zo'n zes keer per nacht. Ze heeft ook epilepsie aanvallen, zo'n drie á vier keer per maand. Daartegen geef ik haar kruiden." Ook de lange moeilijke weg die ze met Nastja gegaan zijn, vertelde Alina: "Twee maanden na haar geboorte zagen we dat haar

hoofd groter werd. Ze hilde veel. Ze kreeg een buisje in haar hoofd. Ze is ondertussen al elf keer geopereerd. Al het voedsel wordt geblendeerd."

Alina vertelde dat haar man vijf jaar geleden overleed op 28-jarige leeftijd. We bewonderden haar om haar moed. Ze zei: "God geeft kracht." Alina voegde er aan toe: "Chesed doet ook heel veel. De reparatie van het huis, produkten en pampers krijgen we ook van hen." Dat bracht ons op het idee ook wat van de meegebrachte pampers achter te laten.

Alina liet ons daarna nog een kamer zien. Het was een verbouwde kamer met het balkon erbij getrokken. Het nieuwe plafond was zwaar beschadigd, alsook de muren. Alina vertelde hier een opmerkelijk verhaal over: "Tien jaar geleden hebben we deze kamer verkocht. Een echtpaar kocht het voor



Alina met haar dochter Nastja

3000 dollar en betaalde eerst \$ 1500. Maar de voogdijraad was het er niet mee eens dat de kamer verkocht was. Wij hebben het geld teruggegeven, maar ze wilden er niet meer uit. Het heeft tien jaar geduurd met allemaal rechtszaken. De rechter heeft nu uitspraak gedaan, dat ze eruit moesten. Uit frustratie hebben ze het plafond en de muren op veel plaatsen onherstelbaar vernield." We beloofden Alina te helpen met het herstel. Zij zal doorgeven wat het moet gaan kosten, dan maken wij er een project van. Bij het weggaan gaven we Alina ook de Schuilplaats en toen vertelde ze dat ze Jehova getuige was. We zullen contact houden met deze flinke en geduldige vrouw en haar dochter en moeder.

We reden de weg terug naar Vinnitsa en losten de rest van de lading.

Werk door want Ik ben met u

Voor ons zaten de bezoeken erop. We maakten ons klaar om met elkaar sjabbat te vieren. Zaterdagmorgen reden we naar L'vov waar de messiaanse gemeente van Sergey om 16.00 altijd een samenkomst heeft. Het was heel 'toevallig' dat Vladimir, de messiaanse voorganger uit Wit-Rusland, ook juist deze dag met een groep van elf mensen uit Wit-Rusland aanwezig was. Het werd werkelijk een heel bijzonder samenzijn met veel muziek en ook dans onder begeleiding van het inspirerende gitaarspel van Sergey. Vladimir sprak een mooi woord over 'gastvrijheid' en 'herbergzaamheid' n.a.v. de geschiedenis van Abraham en Lot, die beiden bezoek krijgen van engelen. Wim sprak daarna nog vanuit de profeet Haggai een bemoediging: "Werk door, want Ik ben met u, spreekt de HEERE van de legermachten." (Haggai 2:5b)

Het was ondertussen avond geworden. Direct nadat de dienst afgelopen was, namen we afscheid.

We waren snel bij de grens, al na een uur, maar het kostte wel vier uur om óver de grens te komen. We moesten daarna gauw een hotel opzoeken. De reis verliep verder heel voorspoedig, zodat we de volgende avond om tien uur toch al thuis waren.

We kijken terug op een zeer geslaagde reis, zonder ongelukken en met prachtige ontmoetingen en leidingen van de Heer. Hem komt ook alle eer en dank toe. Daarnaast bedanken we allen die meegeleefd en meegebeden hebben. Ook zij die geholpen hebben met sorteren zijn we dankbaar. Tenslotte willen we alle sponsors bedanken. Zonder hen zou Roechama niet kunnen betekenen wat we nu met Gods hulp mag betekenen voor de Joodse mensen die het zoveel minder hebben dan wij. Dank jullie wel!

Evert, Tineke, Olga, Hans, Joël, Ria en Wim

Stichting Roechama

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

